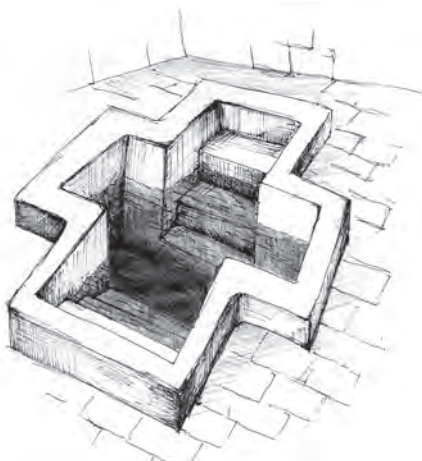

35. Liturgia sakramentu chrztu

Chrzest jest sakramentem, na którym budowana jest nasza wiara (...) wraz z Eucharystią i bierzmowaniem tworzy tak zwane „wtajemniczenie chrześcijańskie”, stanowiące jak gdyby jedno wielkie wydarzenie sakramentalne upodabniające nas do Pana i czyni nas żywym znakiem Jego obecności i Jego miłości.

(Papież Franciszek)

129

W Kościele najczęściej udziela się sakramentu chrztu z wody. Niezależnie od posiadanego wieku może go przyjąć każdy człowiek, który jeszcze nie był ochrzczony. Osoby dorosłe przed przyjęciem sakramentu samodzielnie wyznają wiarę i wzbudzają żal za popełnione grzechy. W przypadku małych dzieci czynią to proszący o chrzest rodzice.

W sposób uroczysty chrztu może udzielać biskup i kapłan, a za ich zezwoleniem także diakon. Do chrztu uroczystego używa się wody, którą święci się przed samym obrzędem. Sakramentu udziela się przez trzykrotne zanurzenie chrzczonego w wodzie lub polanie nią jego głowy i wypowiedzenie formuły chrzcielnej:

„N. (imię), ja ciebie chrzczę,	
w imię Ojca	(polanie głowy wodą)
i Syna,	(polanie głowy wodą)
i Ducha Świętego”	(polanie głowy wodą).

Na początku formuły wypowiada się imię lub imiona, jakie od tej pory ma nosić chrzczona osoba. Jeżeli są to imiona świętych lub błogosławionych, to stają się oni jej patronami – szczególnymi przewodnikami, którzy mają ją prowadzić przez całe życie. W modlitwie zawsze można prosić ich o wstawiennictwo.

W niebezpieczeństwie śmierci sakramentu chrztu może udzielić w dowolnym miejscu (np. dom lub szpital) każdy człowiek (nawet nieochrzczony). Powinien jedynie z całego serca pragnąć uczynić to, co czyni Kościół oraz wypowiadając formułę chrzcielną połączyć głowę chrzczonej osoby zwyczajną wodą. Dobrze, jeżeli można wtedy odmówić jeszcze wyznanie wiary, a wszystko dzieje się to w obecności przynajmniej jednego świadka. O udzielonym w ten sposób chrzcie należy powiadomić księdza proboszcza. Po minięciu

zagrożenia życia następuje dopełnienie obrzędów sakramentu chrztu już w kościele.

Rodzice powinni starannie przygotować się do chrztu swojego dziecka, ponieważ biorą odpowiedzialność za doprowadzenie go do poznania Boga. Są dla niego pierwszymi świadkami wiary. Uczą modlitwy i prawd

wiary. Modlą się razem z nim, wprowadzają w sakramentalne życie Kościoła, wyjaśniają znaczenie świąt, wspólnie je przeżywają, uczą miłości Boga i bliźniego oraz codziennie w modlitwie zawierają swoje dziecko Bogu. Oprócz rodziców w sakramencie chrztu uczestniczą również rodzice chrzestni. Mogą to być tylko osoby wierzące i praktykujące. To znaczy takie, które żyją wyznawaną wiarą. Rodzicem chrzestnym nie może być ktoś, kto nie przyjął sakramentu bierzmowania lub żyje w niesakramentalnym związku. Ich zadaniem jest wspieranie rodziców w katolickim wychowaniu dziecka oraz modlitwa za nie. Podczas udzielania sakramentu chrztu powinna być obecna cała rodzina dziecka.

Sakrament chrztu ma charakter paschalny, ponieważ włącza ochrzczonego w odkupieńczą śmierć Chrystusa oraz daje udział w Jego zmartwychwstaniu. Z tego powodu powinno się go udzielać w Wigilię Paschalną lub niedzielę, która jest pamiątką zmartwychwstania. Chrzest może być udzielany w chrzcielnicy kościoła parafialnego podczas Mszy św., aby ukazać całej wspólnoty jego związek z Eucharystią lub poza nią.

Widzialnym znakiem sakramentu chrztu, który wskazuje ukrytą rzeczywistość, jest woda. Polanie lub zanurzenie w wodzie podczas wypowiedzianej formuły chrzcielnej symbolizuje oczyszczenie i nowe życie w Chrystusie.

Obrzędy wyjaśniające to: namaszczenie olejem krzyżma, nałożenie białej szaty i wręczenie zapalanej świecy chrzcielnej.

LITURGIA SAKRAMENTU CHRZTU SKŁADA SIĘ Z 4 CZĘŚCI:

I. Przyjęcie dziecka

Na początku kapłan wita zgromadzonych rodziców, chrzestnych oraz pyta ich o imię dziecka i o co dla niego proszą. Po odpowiedzi rodziców, że przyszli prosić o chrzest, przypomina im, że zobowiązują się tym samym wychować swoje dziecko w wierze, a chrzestnym, że mają rodziców w tym

35. Liturgia sakramentu chrztu

zadaniu wspierać. Kolejno kapłan, rodzice i chrzestni kreślą na głowie dziecka krzyż – znak przynależności do Chrystusa.

II. Liturgia słowa Bożego

Celebrans odczytuje fragmenty Pisma Świętego, które mają umocnić wiarę wszystkich obecnych, wygłasza homilię i prowadzi modlitwę powszechną. Następnie, w formie litanii, wzywa świętych, pamiętając o tym, aby wymienić patronów dzieci. Liturgia słowa kończy się modlitwą w formie egzorcyzmu, w którym kapłan prosi o uwolnienie dziecka z zależności od złego ducha.

III. Chrzest dziecka

Odbywa się przy chrzcielnicy. Kapłan kolejno:

- święci wodę przygotowaną do chrztu,
- zadając pytania, prowadzi wspólne wyrzeczenie się zła i wyznanie wiary wszystkich zebranych,
- **chrzci dziecko wypowiadając formułę chrzcielną i polewając jego główkę trzykrotnie wodą,**
- po chrzcie każdego dziecka wzywa do uwielbienia Boga słowami: Chwała Ojcu i Synowi, i Duchowi Świętemu...,
- namaszcza dziecko olejem krzyżma świętego,
- prowadzi obrzęd nałożenia białej szaty i wręczenia zapalonej świecy.

IV. Zakończenie

Odbywa się przy ołtarzu, gdzie kapłan błogosławi matki trzymające dzieci, ojców i wszystkich obecnych.

ZAPAMIĘTAJ, w jaki sposób udziela się chrztu, ponieważ w sytuacji zagrożenia życia, również TY możesz komuś udzielić pierwszego i najpotrzebniejszego sakramentu, który daje łaskę zbawienia.

⇒ Jak brzmi formuła chrzcielna?

„N. (imię), ja ciebie chrzczę, w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego”. Towarzyszy jej trzykrotne polanie głowy chrzczonej osoby wodą.

1. Zastanów się, czy potrafisz samodzielnie wyznać swoją wiarę. W jaki sposób możesz to uczynić?

2. Napisz:

- słowa, którymi celebrans udzielił ci sakramentu chrztu (jeżeli otrzymałeś, to wymień dwa imiona),
- datę i miejsce twój chrztu,
- kim są twoi chrzestni oraz kto udzielił ci sakramentu chrztu.

36. Obrzędy wyjaśniające sakramentu chrztu

Podczas uroczystego chrztu z wody, po wypowiedzeniu formuły chrzcielnej, następują obrzędy wyjaśniające, które mają wszystkim zebranym przybliżyć nadprzyrodzone znaczenie udzielonego sakramentu.

1. Obrzęd namaszczenia głowy krzyżmem

W czasie tego obrzędu kapłan zwraca się do ochrzczonego następującymi słowami:

Bóg wszechmogący, Ojciec naszego Pana, Jezusa Chrystusa, który uwolnił cię od grzechu i odrodził z wody i Ducha Świętego, On sam namaszcza cię krzyżmem zbawienia, abyś włączony do ludu Bożego, wytrwał w jedności z Chrystusem Kapłanem, Prorokiem i Królem na życie wieczne.

W historii obrzędu namaszczenia dokonywano przez polanie głowy wybranej osoby olejem. Był to znak przeznaczenia jej przez Boga do wypełnienia zadania z Jego zbawczego planu – pełnienie misji króla, kapłana lub proroka. Wierzono również, że Pan Bóg obdarza upodobanego sobie człowieka potrzebną mocą swojego Ducha, aby mógł dobrze wypełnić powierzone sobie zadanie.

Całkowicie Boży plan zbawienia zrealizował się w Synu Bożym – Jezusie,

który był szczególnie namaszczony przez Boga i obdarzony pełnią darów Ducha Świętego. Był on oczekiwanym Mesjaszem, Chrystusem („namaszczonym”). W sakramencie chrztu jednoczymy się z Jezusem Chrystusem, zostajemy równocześnie namaszczeni Duchem Świętym i włączeni w Jego potrójną misję: kapłańską, prorocką i królewską.

Mając udział w kapłańskiej misji Chrystusa jesteśmy zobowiązani do składania Bogu duchowych ofiar z całego naszego życia. Mogą to być nasze uczynki, modlitwy, cierpienia i praca.

Mając udział w prorockiej misji Chrystusa jesteśmy zobowiązani do świadczania codziennym życiem, że wierzymy w Jezusa Chrystusa, który jest naszym Zbawicielem.

Krzyżmo (z łac. *chrisma*) – poświęcony w Wielki Czwartek olej, który jest używany do namaszczenia w czasie udzielania chrztu, bierzmowania, kapłaństwa, konsekracji biskupa oraz poświęcenia kościoła i ołtarza.

133

36. Obrzędy wyjaśniające sakramentu chrztu

134

Mając udział w królewskiej misji Chrystusa jesteśmy zobowiązani do służenia bliźnim, ubogacania świata naszymi talentami oraz do oddania Jezusowi naszego serca. W ten sposób staje się On Królem naszego codziennego życia.

2. Obrzęd nałożenia białej szaty

Podczas tego obrzędu celebrans zwraca się do ochrzczonego słowami:
N. stałeś się nowym stworzeniem i przyoblekłeś się w Chrystusa, dlatego otrzymujesz białą szatę. Niech twoi bliscy słowem i przykładem pomagają ci zachować godność dziecka Bożego nieskaną aż po życie wieczne.

Woda jest symbolem oczyszczenia i życia. W czasie chrztu jesteśmy nią obmyci na znak uwolnienia z grzechu pierwotnego oraz otrzymania daru nowego życia w Jezusie. Biała szata oznacza „przyobleczenie się” w Chrystusa, czyli całkowite zjednoczenie się z Nim. Od tej pory ochrzczony powinien starać się żyć zgodnie z nauką Pana Jezusa, aby zachować godność dziecka Bożego i utrzymać czystość otrzymanej szaty. Małym dzieciom mają pomagać w tym rodzice i chrzestni, dlatego to właśnie oni przynoszą białą szatę i nakładają ją na dziecko. Ma ona zawsze kolor biały, ponieważ jest on symbolem świętości, czyli daru życia w chwale Boga. Jest to również kolor czystości, niewinności i świątecznej radości.

Na początku chrześcijaństwa osoby dorosłe, które były ochrzczone w czasie Wigilii Paschalnej, ubierały długie białe szaty. Nosiły je potem przez osiem dni podczas całego okresu wielkanocnej oktawy. Codziennie przychodziły w nich na katechezy wyjaśniające znaczenie przyjętych sakramentów wtajemniczenia: chrztu, bierzmowania i Eucharystii, do których przystępowano wtedy jednocześnie. Z tego powodu cały tydzień po Wielkanocy jest w Kościele nazywany *białym tygodniem*, a niedziela po Wielkanocy, kiedy ochrzczeni zdejmowali otrzymane szaty, *białą niedzielą*. Obecnie nazywa się ją również Niedzielą Miłosierdzia Bożego. Papież św. Jan Paweł II ustanowił w 2000 r., właśnie w tym dniu, święto Bożego Miłosierdzia.

Największym darem Bożego Miłosierdzia jest ciągle uwalnianie nas z popełnianych grzechów i obdarzanie Bożym życiem, abyśmy mogli być blisko Boga, który już podczas chrztu uczynił nas czystymi i niewinnymi. Powinniśmy z całych sił starać się unikać grzechów, aby szata naszego życia pozostała biała i czysta, ponieważ każdy grzech brudzi ją i oddala nas od Boga.

36. Obrzędy wyjaśniające sakramentu chrztu

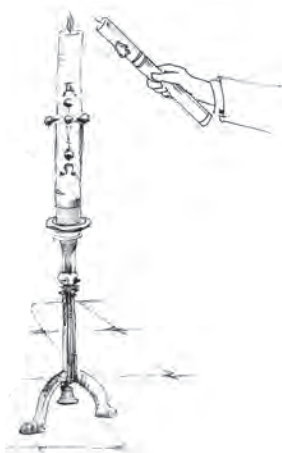
3. Obrzęd wręczenia zapalonej świecy

Na początku tego obrzędu kapłan wskazując na zapalony paschał lub podając go rodzicom i chrzestnym, zwraca się do nich słowami:

Przyjmijcie światło Chrystusa.

Potem ojciec lub chrzestny podchodzi do paschału i zapala od niego świecę chrzcielną dziecka. Podczas chrztu dziecka kapłan przypomina rodzicom i chrzestnym:

Podtrzymywanie tego światła powierza się wam, rodzice i chrzestni, aby wasze dziecko, oświecone przez Chrystusa, postępowało zawsze jak dziecko światłości, a trwając w wierze, mogło wyjść na spotkanie przychodzącego Pana razem z wszystkimi Świętymi w niebie.

W Nowym Testamencie Pan Jezus jest nazwany *światłem*, które przynosi oświecenie (por. Łk 2, 32). Podczas swojej działalności Chrystus uzdrawiał niewidomych, przywracając światło ich chorym oczom. Przede wszystkim jednak głosił naukę i dobrą nowinę o zbawieniu, będącą światłem dla wszystkich ludzi, którzy uwierzyli Jego słowom i przyjęli Ewangelię. Wiara w Chrystusa jest drogą, która prowadzi człowieka z ciemności grzechu do światła zbawienia. Zapalana od paschału świeca chrzcielna oznacza, że przyjmując chrzest, zostaliśmy zjednoczeni z Panem Jezusem i otrzymaliśmy udział w Jego świetle, które ma nas prowadzić przez całe życie. Zachowamy z Nim

wieź słuchając Jego słów, postępując zgodnie z nimi w codziennym życiu oraz przystępując do sakramentów. Dzięki temu będziemy również mogli wypełnić wezwanie Chrystusa do niesienia Jego światła całemu światu. Uczynimy to, postępując w codziennym życiu zgodnie z przykazaniem miłości Boga i bliźniego. Rodzice proszący o chrzest dla swojego dziecka są zobowiązani do troski, aby światło Chrystusa nigdy nie zgasiło w jego życiu. Podtrzymują je dobrym przykładem i wychowaniem pomagającym dziecku wytrwać w wierze i nadziei życia wiecznego.

⇒ *Jakie jest znaczenie obrzędów wyjaśniających sakramentu chrztu świętego?*

Do obrzędów wyjaśniających sakramentu chrztu należy:

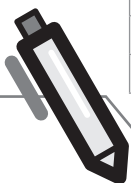
- **namaszczenie krzyżem, które symbolizuje udział ochrzczonego w misji kapłańskiej, prorockiej i królewskiej Chrystusa,**
- **nałożenie białej szaty, które symbolizuje przyobleczenie się ochrzczonego w Chrystusa,**

136

1. Odpowiedz na pytania: Co uczynił chrzest w twoim życiu? W jaki sposób powinieneś odpowiedzieć Chrystusowi swoim życiem na dary otrzymane w sakramencie chrztu?

2. Wykonaj samodzielnie krzyżówkę. Wpisz zwroty łączące się z sakramentem chrztu oraz ułóż do nich pytania.

1.									C									
2.									H									
3.									R									
4.									Z									
5.									E									
6.									S									
7.									T									

This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of small, uniform squares formed by thin, light gray lines. There are no margins, text, or other markings on the page.

37. Sakrament bierzmowania

Duch Święty zstąpił na Pana Jezusa po chrzcie przyjętym od Jana Chrzciciela. Pozostał z Nim podczas całej Jego działalności. Pan Jezus obiecał Apostołom, że również im pośle Ducha, który będzie ich wspomagał, aby z odwagą głosili Ewangelię nawet wtedy, gdy będą prześladowani. Przed wniebowstąpieniem zwrócił się do nich słowami: „(...) **gdy Duch Święty zstąpi na was, otrzymacie Jego moc i będziecie moimi świadkami (...) aż po krańce ziemi**” (Dz 1, 8).

137

Słowo **bierzmowanie** jest tłumaczeniem łacińskiego słowa *confirmatio*, które oznacza **podtrzymywanie, umocnienie**. Pochodzi od staropolskiego terminu *bierzwiono*, oznaczającego belkę podtrzymującą strop.

Obietnica Pana Jezusa wypełniła się w dzień Pięćdziesiątnicy, podczas zesłania Ducha Świętego, gdy Apostołowie zebrani w wieczerniku razem z Maryją i uczniami otrzymali pełnię darów Ducha i zostali obdarzeni Jego mocą. Znakiem obecności Ducha Świętego był wicher i ogień, w którym jest siła i moc zniszczenia tego, co złe. Od tego czasu sami udzielali ochrzczonym daru Ducha Świętego.

Kiedy Apostołowie w Jerozolimie dowiedzieli się, że Samaria przyjęła słowo Boże, wysłali do niej Piotra i Jana, którzy przyszli i modlili się za nich, aby mogli otrzymać Ducha Świętego. Bo na żadnego z nich jeszcze nie zstąpił. Byli jedynie ochrzczeni w imię Pana Jezusa. Wtedy więc wkładali [Apostołowie] na nich ręce, a oni otrzymywali Ducha Świętego. (Dz 8, 14-17)

Bierzmowanie to sakrament obdarzający łaską, którą Kościół otrzymał podczas zesłania Ducha Świętego. Za początek jego udzielania uważa się wykonywanie przez Apostołów wkładania rąk na ochrzczonych połączone z modlitwą.

W czasie bierzmowania ochrzczeni przechodzą na dalszy etap chrześcijańskiego wtajemniczenia i są umocnieni Duchem Świętym, którego Jezus Chrystus zesłał na Apostołów. Jego moc pogłębia w nich życie Boże i jeszcze bardziej upodabnia do Chrystusa, aby wspólnie z Nim, budując Kościół, rozszerzali na ziemi królestwo Boże. Pomaga pokonać uczucie strachu, na-

pełnia męstwem i odwagą. Duch Święty wspomaga ochrzczonego, aby unikał zła i żył w jedności z Bogiem. Zawsze, kiedy ma się do wypełnienia ważne zadanie, należy prosić Ducha Świętego o udzielenie pomocy. On jest duszą Kościoła. Udzielając swoich darów wszystko ożywia, uświęca, czyni nowym oraz buduje jedność wśród wierzących. Dzięki Niemu potrafimy się modlić, z życzliwością słuchamy drugiego człowieka, pomagamy, przebaczymy i kochamy tych, którzy nas nie kochają. Człowiek otrzymuje Ducha Świętego już podczas chrztu, jednak Jego działanie w pierwszym sakramencie jest inne niż w bierzmowaniu.

BIERMOWANIE:

- pomnaża łaskę otrzymaną na chrzcie,
- udziela pełni daru Ducha Świętego,
- obdarza mocą Ducha Świętego,
- uzdalnia do budowania Kościoła poprzez głoszenie i bronienie wiary słowem oraz przykładem życia.

Bierzmowanie to sakrament, w którym Duch Święty umacnia chrześcijanina, aby wiarę swoją mężnie wyznawał, bronił jej i według niej żył. Nazywa się go sakramentem dojrzałości chrześcijańskiej, ponieważ umacnia chrześcijanina do samodzielnego i odpowiedzialnego wyznawania wiary. Pomnaża w ochrzczonego łaskę uświęcającą, wzmacnia jego wolę, aby żył wiarą w Chrystusa. Pozostawia na duszy niezatarte znamię, dlatego można go przyjąć po chrzcie tylko jeden raz w życiu. Sakrament bierzmowania przyjmuje się godnie, gdy:

- jest się w stanie łaski uświęcającej,
- posiada się wiedzę o wyznawanej wierze,
- pragnie się przyjąć moc i pełnię daru Ducha Świętego.

Sakramentu bierzmowania udziela biskup. W przypadku niebezpieczeństwa śmierci może udzielić go również kapłan. Do bierzmowania ochrzczonego przystępuje razem ze świadkiem. Najlepiej, jeżeli jest to ojciec chrzestny lub matka chrzestna. Podczas udzielania sakramentu świadek kładzie prawą rękę na prawym ramieniu bierzmowanego na znak, że będzie go wspierał radą i czynem w życiu chrześcijańskim.

Dary Ducha Świętego:

1. **Dar mądrości** – umożliwia patrzenie na ludzi, rzeczy i różne sytuacje *po Bożemu* – w taki sposób, jak widzi je Bóg.

37. Sakrament bierzmowania

139

2. **Dar rozumu** – pomaga poznawać tajemnice wiary, ich znaczenie w życiu człowieka oraz zrozumieć to, co najważniejsze: miłość, życie i śmierć.
 3. **Dar rady** – pomaga postępować zgodnie z przykazaniami, cieszyć się życiem. Daje wewnętrzny pokój.
 4. **Dar męstwa** – uwalnia od strachu, nawet przed śmiercią.
 5. **Dar umiejętności** – pomaga poznawać prawdę o Bogu, a na jej podstawie prawdę o sobie, bliźnich i otaczającym świecie.
 6. **Dar pobożności** – pozwala traktować Boga jako Dobrego Ojca, ze szczerym zaufaniem, szacunkiem i dziecięcą miłością.
 7. **Dar bojaźni Bożej** – pomaga uznać przed Bogiem własną małość. Wzbudza lęk przed grzechem, który oddala człowieka od Boga.
- Wymienia się siedem darów Ducha Świętego. W symbolice biblijnej liczba siedem oznacza pełnię.

MODLITWA O DARY DUCHA ŚWIĘTEGO, W KTÓREJ PROSI SIĘ O DUCHOWE PODOBIENSTWO DO JEZUSA

*Duchu Święty, proszę Cię
o dar mądrości do lepszego poznawania Ciebie i Twoich doskonałości Bożych,
o dar rozumu do lepszego zrozumienia ducha tajemnic wiary świętej,
o dar umiejętności, abym w życiu kierował się zasadami tejże wiary,
o dar rady, abym we wszystkim u Ciebie szukał rady i u Ciebie ją zawsze znajdował,
o dar męstwa, aby żadna bojaźń ani względy ziemskie nie mogły mnie od Ciebie oderwać,
o dar pobożności, abym zawsze służył Twojemu Majestatowi z synowską miłością,
o dar bojaźni Bożej, abym lękał się grzechu, który Ciebie o Boże obraża.
Amen.*

Św. Jan Paweł II

Bierzmowanie to sakrament, w którym Duch Święty umacnia chrześcijanina, aby wiarę swoją mężnie wyznawał, bronił jej i według niej żył.

1. Zastanów się i wyjaśnij własnymi słowami, co znaczą określenia: „mężnie wyznawać wiarę”, „bronić wiary”, „żyć według wyznawanej wiary”. Do każdego podaj konkretny przykład.
2. Odmów wieczorem modlitwę o dary Ducha Świętego. Staraj się często do niej wracać. Najlepiej naucz się jej na pamięć.
3. Odszukaj w Piśmie Świętym (Ga 5, 22–23) i zapisz owoce Ducha Świętego.

This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of thin, light gray horizontal and vertical lines that intersect to form small squares across the entire surface. There are no margins, text, or other markings on the paper.

38. Liturgia sakramentu bierzmowania

Po zesłaniu Ducha Świętego apostołowie udzielali sakramentu bierzmowania, nakładając na ochrzczonego ręce i modląc się o udzielenie mu daru Ducha Świętego. W pierwszych wiekach Kościoła, przede wszystkim ludzie dorośli nawracali się z pogaństwa na wiarę w Chrystusa. Biskupi, jako następcy apostołów, najczęściej udzielali wtedy sakramentu bierzmowania razem ze chrztem i Eucharystią. Z czasem liturgię sakramentu ubogacono o znak krzyża czyniony na czole bierzewanego, namaszczenie świętym olejem, pocałunek pokoju oraz uroczyste błogosławieństwo końcowe. Po sześciu wiekach nastąpiło oddzielenie udzielania bierzmowania od chrztu i Eucharystii. Kościół rozwinął się i powstało wiele parafii wiejskich, a kandydaci do bierzmowania musieli czekać na przybycie biskupa.

141

Istotą sakramentu bierzmowania jest udzielenie ochrzczoneму daru Ducha Świętego. Nazywa się go również sakramentem dojrzałości chrześcijańskiej. Przyjmujący go ludzie powinni być świadomi daru, który otrzymują od Kościoła, a ich decyzja o przyjęciu sakramentu musi być odpowiedzialna i wolna. Dojrzałość chrześcijańska polega na dojściu do dojrzałej wiary, która jest podstawą głoszenia Ewangelii słowem i przykładem życia. Dojrzały człowiek potrafi podejmować samodzielne decyzje, ponosić ich konsekwencje oraz wypełniać zadania wynikające z przyjętego sakramentu. W tym celu kandydaci do bierzmowania uczestniczą w prowadzonym przez parafię przygotowaniu, a sakrament jest głównie udzielany osobom pomiędzy 14 a 16 rokiem życia.

Po Soborze Watykańskim II bierzmowania udziela się zwykle w czasie Mszy św. Przygotowana liturgia słowa, ukazuje znaczenie daru Ducha Świętego i Jego mocy. Jest ona bardzo ważna, ponieważ wiara rodzi się i jest umacniana poprzez słuchanie słowa Bożego. Po Ewangelii kapłan odpowiadający za przygotowanie do bierzmowania przedstawia kandydatów przybyłemu biskupowi oraz prosi o udzielenie im sakramentu. Biskup z kolei pyta się, czy kandydaci są świadomi daru, który mają otrzymać i czy są przygotowani na jego przyjęcie. Kapłan zapewnia, że przez odpowiedni okres czasu poznawali słowo Boże, trwali na wspólnej modlitwie oraz przystąpili do sakramentu

38. Liturgia sakramentu bierzmowania

142

pokuty. Następnie biskup zwraca się do samych kandydatów i prosi ich, aby powiedzieli, jakich łask oczekują od Boga w sakramencie bierzmowania. Zebrani kandydaci wspólnie odpowiadają: **„pragniemy, aby Duch Święty, którego otrzymamy, umocnił nas do mężnego wyznawania wiary i do postępowania według jej zasad”**.

Po homilii biskupa następuje odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych, podczas których kandydaci do bierzmowania wyrzekają się szatana i wyznają wiarę. Biskup przypomina wszystkim zebranym, że

„dzisiaj” otrzymają oni w sakramencie bierzmowania Ducha Świętego tak, jak Apostołowie otrzymali Go w dzień Pięćdziesiątnicy.

Później biskup wykonuje gest włożenia rąk na kandydatów i wypowiada słowa modlitwy:

Najmilsi, prosimy Boga Ojca wszechmogącego, aby łaskawie zesłał Ducha Świętego na te przybrane dzieci swoje, odrodzone już na chrzcie do życia wiecznego. Niech Duch Święty umocni ich swoimi darami i przez swoje namaszczenie upodobni ich do Chrystusa, Syna Bożego. Boże wszechmogący, Ojcie naszego Pana, Jezusa Chrystusa, który odrodziłeś te sługi swoje przez wodę i Ducha Świętego i uwolniłeś ich od grzechu, ześlij na nich Ducha Świętego Pocieszyciela, daj im Ducha mądrości i rozumu, Ducha rady i męstwa, Ducha umiejętności i pobożności, napełnij ich Duchem bojaźni Twojej. Przez Chrystusa Pana naszego.

Następnie kandydaci wspólnie ze świadkami podchodzą do biskupa. Świadek bierzmowania kładzie prawą rękę na ramieniu bierzmowanego, a towarzyszący biskupowi kapłan odczytuje z kartki podanej przez kandydata wybrane imię. Biskup nakłada prawą rękę na głowę bierzmowanego i kciukiem, czyniąc znak krzyża, namaszcza jego czoło olejem krzyżma. Jednocześnie wypowiada słowa formuły sakramentu bierzmowania:

Biskup: N. (imię) przyjmij znamię daru Ducha Świętego.

Bierzmowany odpowiada: Amen.

Biskup: Pokój z tobą.

Bierzmowany odpowiada: I z duchem twoim.

38. Liturgia sakramentu bierzmowania

143

Włożenie ręki oznacza biblijny gest, przez który wzywa się daru Ducha Świętego.

Namaszczenie krzyżmem i słowa formuły sakramentu bierzmowania oznaczają skutki daru Ducha Świętego. W nim ochrzczony otrzymuje razem z darem Ducha Świętego niezniszczalną pieczęć – znamię Pańskie.

Na początku formuły sakramentu biskup wypowiada imię, które wybrał kandydat. Powinno to być imię świętego, który będzie dla bierzmowanego w dalszym życiu szczególnym patronem. Może to być nowe imię, ponieważ bierzmowanie czyni kandydata nowym człowiekiem i daje mu do wypełnienia nowe zadania.

W sakramencie bierzmowania istotne znaczenie ma również wspólne odmówienie Modlitwy Pańskiej, ponieważ wtedy sam Duch Święty modli się w bierzmowanym, a on – wypełniony Duchem – zwraca się do Boga: „Abba – Ojcze”.

Bierzmowanie jest kontynuacją sakramentu chrztu. Całe życie powinniśmy pamiętać o łączności i trwałości obu sakramentów. Nie są to wydarzenia jednorazowe, które z czasem przemijają i odchodzą w zapomnienie. To sakramenty, które cały czas trwają i umacniają nas łaską Bożą. Od naszej wiary i gotowości życia zgodnie z Ewangelią zależy, w jaki sposób wykorzystamy dary, którymi Pan Bóg nas w tych sakramentach umacnia i dzięki nim przemienia nasze życie.

Dlaczego bierzmowanie jest nazywane sakramentem dojrzałości chrześcijańskiej?

Bierzmowanie jest nazywane sakramentem dojrzałości chrześcijańskiej, ponieważ powinien być udzielany osobom posiadającym dojrzałą wiarę i które w Kościele odpowiedzialnie podejmą zadania stawiane przez sakrament.

⇒ *Kto i w jaki sposób udziela sakramentu bierzmowania?*

Sakramentu bierzmowania udziela biskup, nakładając na bierzmowanego rękę, namaszczaając jego czoło olejem krzyżma i wypowiadając słowa: N. (imię) przyjmij znamię daru Ducha Świętego.

1. *Wymień i opisz charakterystyczne elementy liturgii sakramentu bierzmowania: przedstawienie kandydatów, odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych, modlitwę biskupa podczas włożenia rąk na kandydatów, namaszczenie krzyżmem. Podkreśl ten, który daje znamię Pańskie.*
2. *Wyjaśnij, na czym polega dojrzałość chrześcijańska.*

38. Liturgia sakramentu bierzmowania

144

39. Najświętszy Sakrament

Trzecim sakramentem wtajemniczenia chrześcijańskiego, który dopełnia chrzest i bierzmowanie, jest Eucharystia. Biorące w niej udział osoby mogą razem, z całą wspólnotą Kościoła, uczestniczyć w zbawczej ofierze Chrystusa. Pan Jezus ustanowił ją podczas Ostatniej Wie-

145

czery, kiedy wziął w swoje ręce chleb, pobłogosławił go, połamał i podał do spożycia Apostołom, mówiąc: **„Bierzcie i jedzcie z tego wszyscy: To jest bowiem Ciało moje, które za was będzie wydane”**. Następnie wziął w swoje ręce kielich z winem, pobłogosławił i podał Apostołom, mówiąc: **„Bierzcie i pijcie z niego wszyscy: To jest bowiem kielich Krwi mojej, nowego i wiecznego przymierza, która za was i za wielu będzie wylana na odpuszczenie grzechów. To czyńcie na moją pamiątkę”**.

(por. Mk 14, 22.24; Łk 22, 19)

Przeistoczenie –
zamiana istoty.

W chwili, kiedy Pan Jezus wypowiedział nad chlebem i winem słowa: **„To jest Ciało moje”** i **„To jest Krew moja”**, dokonało się przeistoczenie. Chleb i wino stały się Najświętszym Sakramentem – prawdziwym Ciałem i prawdziwą Krwią Chrystusa. Zachowały nadal swoje cechy zewnętrzne: kształt, smak, zapach i barwę. Zupełnie jednak przemieniło się w nich to, co wewnętrzne – przestały być chlebem i winem. Pan Jezus jest całkowicie obecny z duszą i ciałem, jako Bóg i człowiek, w każdej, nawet najmniejszej części Najświętszego Sakramentu. Przebywa zaś w nich tak długo, jak długo one istnieją.

Wypowiadając słowa: **„To czyńcie na moją pamiątkę”**, Chrystus dał władzę sprawowania Eucharystii Apostołom, którzy byli obecni podczas Ostatniej Wieczery. Oni z kolei przekazali ją swoim następcom – biskupom i pomagającym im kapłanom. Pan Jezus ustanowił Eucharystię, aby nieustannie, aż do swojego powtórnego przyjścia, ofiarowywać się za nas Bogu Ojcu. Dzięki niej jest cały czas obecny pośród nas i umacnia nas, stając się naszym pokarmem na życie wieczne.

EUCHARYSTIA

- ⇒ poprzez nią Bóg uświęca świat,
- ⇒ w niej ludzie oddają Bogu chwałę,
- ⇒ zawiera się w niej cała wiara,
- ⇒ jest źródłem chrześcijańskiego życia,
- ⇒ prowadzą do niej wszystkie sakramenty,
- ⇒ jest zadatkiem życia wiecznego.

Przyjmowany w komunii Najświętszy Sakrament:

- pogłębia naszą więź z Chrystusem, całkowicie jednocząc nas z Nim,
- udziela łaski, która podtrzymuje i ożywia otrzymaną w czasie chrztu łaskę uświęcającą,
- poprzez umocnienie w nas miłości gładzi grzechy powszednie,
- dzięki pogłębianiu naszej przyjaźni z Panem Jezusem pomaga nam, w przyszłości unikać popełniania grzechów śmiertelnych,
- tworzy jedność wspólnoty Kościoła,
- zobowiązuje do niesienia pomocy bliźnim, w których jest obecny Chrystus.

Hostia (z łac. *ofiara*) – niekwaszony chleb w formie okrągłego opłatka, który jest wypiekany z mąki pszennej i wody. Podczas przeistoczenia staje się prawdziwym Ciałem Pana Jezusa. Nazywana jest również **komunikantem** od udzielania jej wiernym podczas Komunii św. Konsekrowane hostie, które zostaną po zakończeniu

Wiatyk (łac. *via* – droga) – Komunia św. podawana umierającym, jako pokarm na drogę do życia wiecznego.

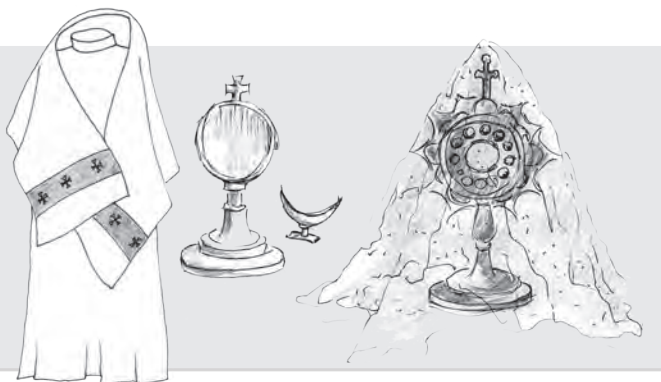
komunii, są przechowywane w umieszczanych w tabernakulum puszkach (cyboriach). Dzięki temu w każdej chwili można zanieść komunię ludziom chorym i umierającym. Można również nieustannie adorować w kościele Pana Jezusa ukrytego w Najświętszym Sakramencie.

Adoracja – oddanie czci Chrystusowi ukrytemu w Najświętszym Sakramencie poprzez przyklęknięcie, uwielbienie Go w modlitwie i wypełnione miłością przebywanie w Jego obecności. Adorować można Najświętszy Sakrament przechowywany w tabernakulum lub wystawiony w monstrancji.

Tabernakulum (z łac. *namiot*) – mała zamykana na klucz szafka, w której przechowuje się Najświętszy Sakrament – konsekrowane komunikanty umieszczone w cyboriach oraz przeznaczoną do adoracji hostię zamocowaną w znaj-

39. Najświętszy Sakrament

Szafarz nadzwyczajny Komunii św. – osoba wezwana do udzielania Komunii św., gdy zabraknie odpowiedniej liczby szafarzy zwyczajnych.

147

dującym się w kustodii melchizedeku. Jest to najważniejsze miejsce w kościele, przed którym zawsze należy przyklęknąć. Nazwa tabernakulum nawiązuje do starotestamentalnego Namiotu Spotkania, w którym przechowywano Arkę Przymierza z tablicami Dekalogu. Ze względu na możliwość szybkiego zepsucia nie przechowuje się Najświętszego Sakramentu pod postacią wina.

Wieczna lampka – nieustannie zapalony czerwony lampion, który znajduje się w pobliżu tabernakulum. Zwraca uwagę wiernych na obecność Pana Jezusa ukrytego w Najświętszym Sakramencie. Gaśnie w Wielki Piątek, kiedy tabernakulum, dla upamiętnienia złożenia Pana Jezusa w grobie, jest puste i otwarte.

Monstrancja (z łac. *monstrare* – pokazywać) – naczynie liturgiczne, w którym umieszcza się konsekrowaną hostię, aby wystawić ją na czas nabożeństwa, adoracji, błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem i procesji eucharystycznej. Dla okazania szacunku kapłan przenosi monstrancję w rękach osłoniętych **welonem**. W Wielki Piątek Najświętszy Sakrament jest wystawiany, na znak śmierci Pana Jezusa, w monstrancji osłoniętej przezroczystym materiałem.

Melchizedek – metalowa oprawka, która w monstrancji podtrzymuje Najświętszy Sakrament. Po wystawieniu umieszcza się go razem z konsekrowaną hostią w **kustodii** (z łac. straż) i przechowuje w tabernakulum.

Zbliżam się w pokorze i niskości swej
Wielbię Twój Majestat, skryty w Hostii tej.

Tobie dziś w ofierze serce daję swe.

O, utwierdź w wierze, Jezu, dzieci Twe.

Mylą się, o Boże, w Tobie wzrok i smak;

Kto się im poddaje, temu wiary brak;

Ja jedynie wierzyć Twej nauce chcę,

Że w postaci Chleba uitałeś się.

Fragment hymnu św. Tomasza z Akwinu

39. Najświętszy Sakrament

148

⇒ *Co to jest Najświętszy Sakrament?*

Najświętszy Sakrament to prawdziwe Ciało i Krew Pana Jezusa pod postaciami chleba i wina.

1. *Opisz uroczystość, podczas której Kościół szczególnie oddaje cześć Panu Jezusowi ukrytemu w Najświętszym Sakramencie.*

2. *Odszukaj w DN i zapisz numery modlitw, które odmawia się podczas adoracji Najświętszego Sakramentu. Zastanów się, co możesz przedstawić Chrystusowi podczas adoracji indywidualnej.*

3. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym”: J 6, 57.*

Konsekrowana hostia – hostia, która po przeistoczeniu stała się Ciałem Pana Jezusa.

Procesja eucharystyczna – procesja, w której kapłan niesie Najświętszy Sakrament.

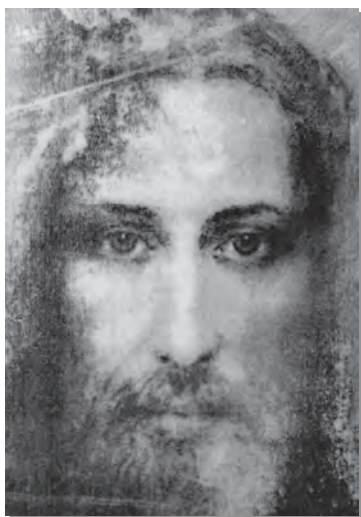
40. Msza Św. ofiarą Chrystusa i Kościoła

W czasach Starego Testamentu ofiara była rozumiana, jako dar złożony samemu Bogu z tego, co się posiadało najlepszego. Nieposłuszeństwo grzechu pierworodnego całkowicie oddzieliło ludzi od Boga, dlatego składając ofiary, próbowali do Niego powrócić. Izraelici najczęściej ofiarowywali zabite gołębie, owce, kozy i woły oraz zboże, mąkę, oliwę, które spalali na ołtarzu. Ich ofiara mogła oznaczać: uwielbienie, dziękczynienie, przebłaganie lub prośbę.

Całopalenie wyrażało pragnienie całkowitego oddania ofiary Bogu. Po spaleniu już nic z niej nie pozostawało dla ludzi, wszystko stawało się chwałą oddaną Bogu.

149

Wysiłki ludzi były jednak bezskuteczne. Nie mogły wynagrodzić popełnionego wobec Boga nieposłuszeństwa, ale wyrażały prawdziwą tęsknotę za Bogiem. Bóg Ojciec widząc ich ciągle próby powrotu, wypełnił daną już w raju obietnicę i posłał na świat Zbawiciela – swojego Syna. Jezus Chrystus dochowując całkowitego posłuszeństwa stał się Pośrednikiem, dzięki któremu ludzie mogli na nowo pojednać się z Bogiem Ojcem. Zbawienie od zła dokonało się w Synu Bożym, w którym nie było żadnego grzechu, a Jego miłość, aż po ofiarę krzyża, była doskonała.

Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich. (J 15, 13)

Przyjmując cierpienie i krzyż Jezus okazał całkowite posłuszeństwo i miłość Ojcu, któremu pozostał do końca wierny. Jego wierna miłość była większa niż zło wszystkich grzechów, którymi ludzie znieważają Boga. Stała się ona podstawą zbawienia.

Ofiara, jaką Chrystus złożył z siebie w czasie dobrowolnej śmierci krzyżowej, całkowicie odmieniła losy wszystkich ludzi. Stała się ich odkupieniem z grzechów.

40. Msza św. ofiarą Chrystusa i Kościoła

150

Bóg zaś okazuje nam swoją miłość [właśnie] przez to, że Chrystus umarł za nas, gdyśmy byli jeszcze grzesznikami. (Rz 5, 8)

W historii Pan Jezus jeden raz ofiarował swoje życie Bogu Ojcu, umierając na krzyżu za grzeszników. Pozwolił, aby prawdziwie przelano Jego krew. Podczas każdej Mszy św. w czasie przeistoczenia uobecnia się krzyżowa ofiara Zbawiciela. W chwili konsekracji, kiedy kapłan wypowiada słowa – „Bierzcie i jedzcie z tego wszyscy: to jest bowiem Ciało moje, które za was będzie wydane” oraz „Bierzcie i pijcie z niego wszyscy: to jest bowiem kielich Krwi mojej nowego i wiecznego przymierza, która za was i za wielu będzie wylana na odpuszczenie grzechów.

To czyńcie na moją pamiątkę” – chleb prawdziwie staje się ciałem Pana Jezusa, a wino – Jego krwią, które wciąż na nowo są prawdziwie ofiarowywane Bogu Ojcu. Dzieje się to w sposób bezkrwawy. Przez tę ofiarę Kościoła oddajemy Bogu chwałę i przyczyniamy się do zbawienia całego świata.

Ofiara krzyżowa Pana Jezusa jest uobecniata podczas każdej Mszy Świętej.

Ofiara krzyżowa	Ofiara Mszy św.
Chrystus sam złożył z siebie ofiarę.	W składanej ofierze bierze udział kapłan oraz cały lud Boży.
Ofiara została złożona w sposób krwawy.	Ofiara jest składana w sposób bezkrwawy.
Była złożona jeden raz.	Jest sprawowana wielokrotnie.

40. Msza św. ofiarą Chrystusa i Kościoła

Poprzez sakrament kapłaństwa księża stają się na ziemi drugim Chrystusem. To dzięki nim Pan Jezus uobecnia swoją zbawczą ofiarę, a my możemy uczestniczyć we Mszy Świętej, która jest jednocześnie:

- ⇒ ofiarą,
- ⇒ uobecnieniem,
- ⇒ uwielbieniem,
- ⇒ dziękczynieniem,
- ⇒ błaganiem.

Poprzez chrzest również my jesteśmy złączeni z Chrystusem i mamy udział w Jego kapłaństwie na mocy kapłaństwa powszechnego. Powinniśmy starać się podczas każdej Mszy św., jak i w życiu codziennym, ofiarować siebie, razem z Chrystusem, Bogu Ojcu. Taką ofiarą mogą być nasze radości i smutki, sukcesy i porażki, choroby i przykrości, a więc całe nasze życie. Dzieje się tak, gdy świadomie postępujemy zgodnie z wolą Bożą i jesteśmy wierni Bogu, nawet w najtrudniejszych sytuacjach.

W Duchu Świętym Jezus pragnie obdarzać zbawieniem wszystkich ludzi. Chce swoją miłością napęłnić ich serca, aby zniszczyć w nich grzech. Każdy człowiek, który otworzy się na miłość Chrystusa i przyjmie ją, żyje łaską dziecka Bożego. Pan Jezus jednak nikogo nie zmusza, aby przyjął Jego miłość. Pozwala człowiekowi dobrowolnie żyć w oddaleniu od Boga i ponosić konsekwencje przyjętej przez siebie postawy nienawiści. Chrystus niezmiennie kocha każdego grzesznika i bardzo za nim tęskni, choć każdy grzech jest przyczyną jego wielkiego cierpienia.

⇒ *Jakie wydarzenie uobecnia każda Msza Święta?*

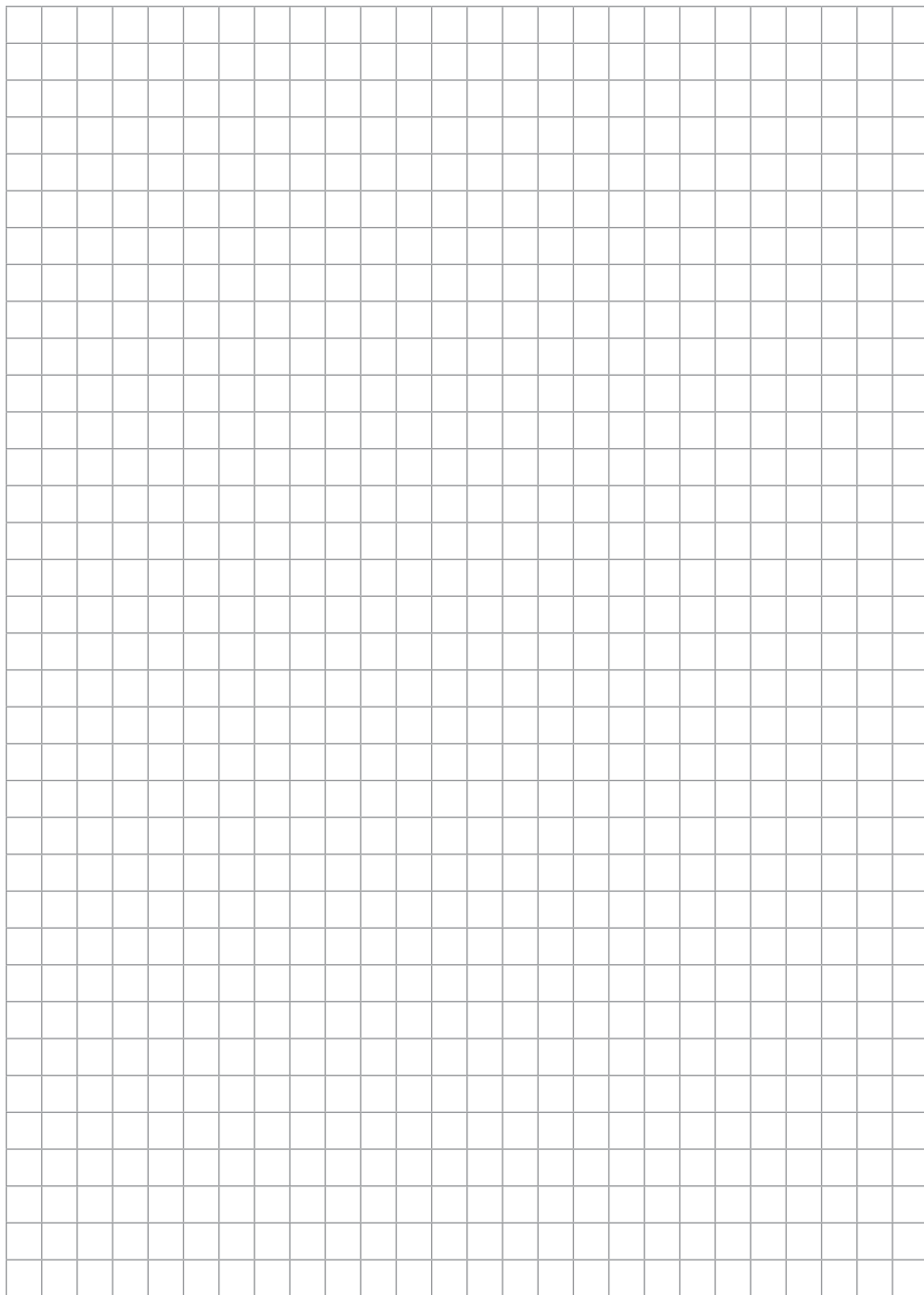
Każda Msza Święta uobecnia ofiarę krzyżową Pana Jezusa.

1. Zastanów się i napisz, co możesz ofiarować Bogu, uczestnicząc we Mszy Świętej.
2. Opisz, jak jest w twoim kościele przygotowany ołtarz do sprawowania Najświętszej Ofiary.
3. Ułóż modlitwę, w której podziękujesz Bogu za dar kapłaństwa. Podczas wieczornej modlitwy podziękuj Mu za kapłanów pracujących w twojej parafii.

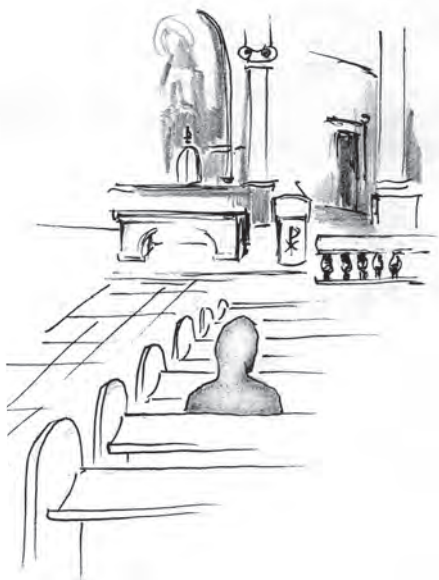

40. Msza św. ofiarą Chrystusa i Kościoła

152

41. Jak dobrze uczestniczyć we Mszy św.

153

Trzecim sakramentem wtajemniczenia chrześcijańskiego jest Eucharystia, którą Kościół uznaje za „źródło i szczyt całego życia chrześcijańskiego” (*Sobór Watykański II*). Jest ona przede wszystkim niezgłębianą tajemnicą zbawienia dziejącą się tu i teraz, której żaden człowiek nie jest w stanie do końca odkryć, może w niej jedynie z wdzięcznością uczestniczyć. W szczególny sposób tajemnicę Eucharystii przeżywamy uczestnicząc we Mszy Świętej.

Czasami ktoś, kto chce wiedzieć, czy uczestniczymy w Eucharystii, zada nieoczekiwane pytanie: *Czy chodzisz do kościoła?* Wiele osób bez większego zastanowienia odpowie: *Tak, chodzę do kościoła.*

Twierdząc na to pytanie mogą odpowiedzieć:

- dzieci, które w drodze na Mszę szkolną zostają na znajdującym się obok kościoła placu zabaw,
- chłopcy, którzy całą Mszę św. stoją obok kościoła przy stojaku na rowery,
- młodzi ludzie, którzy na kościelnym chórze przez całą Eucharystię grają na komórkach,
- dziewczyny z pierwszej ławki, które podczas Mszy św. dają znaki kolegom z klasy,
- ministranci zastanawiający się, która dziewczyna w kościele najładniej wygląda.

Nikt z nich jednak nie uczestniczy w Eucharystii.

Jeżeli chce się prawdziwie wziąć udział w tajemnicy zbawczej ofiary Chrystusa, należy się do niej przygotować, aby w modlitwie otworzyć swoje serce, na przyjęcie Chrystusa w Komunii św. Do kościoła przychodzi się odpowiednio wcześniej przed rozpoczęciem Mszy św. Jest to czas potrzebny na wyciszenie się, skupienie i pozostawienie za sobą całej wrzawy świata zewnętrznego. Wtedy również w indywidualnej modlitwie należy przemyśleć swoje postępowanie, żałować za popełnione grzechy lekkie i zastanowić się, jakie radości i smutki ofiaruje się Bogu razem z Najświętszą Ofiarą Chrystusa. Pomoże w tym udzielenie sobie odpowiedzi na trzy pytania:

- Za co chcę Panu Bogu podziękować?
- Za co chcę Pana Boga przeprosić?

41. Jak dobrze uczestniczyć we Mszy św.

154

- O co chcę Pana Boga poprosić?

Przygotowując się do udziału we Mszy Świętej można się również posłużyć modlitwami umieszczonymi w modlitewniku *Droga do nieba*, który zawsze zabiera się ze sobą na Eucharystię. Do Mszy św. przygotowuje się również poprzez zachowanie postu eucharystycznego, który trwa godzinę liczoną do przyjęcia Komunii św. Można w tym czasie jedynie pić wodę i zażyć lekarstwa.

**Przed rozpoczęciem Mszy św. rozmawiamy w sercu z Panem Jezusem,
aby przygotować się na przyjęcie Go w Komunii św.
Liczy się tylko Chrystus i nasze spotkanie z Nim we wspólnocie Kościoła.**

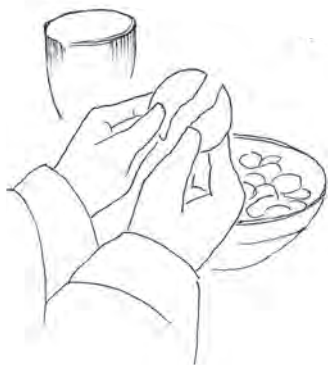
Eucharystia, ustanowiona przez Jezusa podczas Ostatniej Wieczerzy, jest darem Jego miłości dla wszystkich wierzących. Po tym, jak podał uczniom chleb i wino, które stały się Jego Ciałem i Krwią, skierował do nich słowa: **To**

czyńcie na moją pamiątkę. (Łk 22, 20) Wypowiadając je ustanowił sakrament kapłaństwa, aby Eucharystia mogła być sprawowana w przyszłości. Jest to również wezwanie, które zobowiązuje wszystkich uczniów Pana Jezusa do jak najczęstszego uczestnictwa we Mszy św. Dzięki niej Chrystus jest nieustannie obecny w Kościele, a wierni przystępując do Komunii św. jednoczą się z Nim oraz pomiędzy sobą. W ten sposób miłość Jezusa jest wciąż żywa. Poprzez Eucharystię Pan Jezus przychodzi do ludzi w najprostszy i najbardziej niepostrzeżony sposób – staje się ich pokarmem. Jest tak pokorny, że człowiek może Go nie zauważyć i przejść obok Niego obojętnie. Jednak

ludzie, którzy pragną z całego serca żyć w bliskości Boga, są kierowani jego miłością i potrafią w Eucharystii rozpoznać Chrystusa oraz odpowiedzieć miłością na Jego miłość.

W Kościele używa się kilku określeń do opisania najświętszych czynności, ustanowionych przez Chrystusa w czasie Ostatniej Wieczerzy, np.:

- Msza św. oznacza *rozesłanie*, pochodzi od słów kończących Mszę św. w j. łac.: *Ite, missa est* – Idźcie, jesteście posłani!
- Eucharystia oznacza z j. gr. *dziękczynienie*, najpierw określano tym słowem dziękczynienie wypowiedziane przed przeistoczeniem, później całą celebrację Mszy św.,
- Najświętsza Ofiara,
- Wieczerza Pańska,

41. Jak dobrze uczestniczyć we Mszy św.

- Łamanie chleba – w ten sposób Kościół pierwotny określał zgromadzenie eucharystyczne,
- Święta Uczta,
- Pamiątka Męki, Śmierci i Zmartwychwstania – uobecnia zbawcze wydarzenia przejścia Chrystusa przez cierpienie i śmierć do życia.

155

Msza św. może być sprawowana w różnych miejscach. W małych lub wielkich kościołach, a nawet nad brzegiem jeziora. Zawsze jednak może ją jedynie sprawować biskup lub kapłan. Ma również ten sam przebieg i skupia wiernych wokół ołtarza.

Eucharystia składa się z dwóch głównych części: liturgii słowa i liturgii eucharystycznej, które tworzą jeden akt kultu.

- **OBRZĘDY WSTĘPNE** – poprzedzają liturgię słowa i przygotowują wiernych do godnego udziału w niej;
- **LITURGIA SŁOWA** – Pan Bóg przemawia do wszystkich zebranych w kościele słowami Pisma Świętego, przygotowując ich do liturgii eucharystycznej;
- **LITURGIA EUCHARYSTYCZNA** – Pan Jezus pod postaciami chleba i wina ofiarowuje się za ludzi Bogu Ojcu oraz łączy się z wiernymi w Komunii św., obdarzając ich wszystkimi potrzebnymi łaskami;
- **OBRZĘDY ZAKOŃCZENIA** – kończą sprawowaną Mszę Świętą i posyłają wiernych, aby zanieśli Chrystusa światu.

Obrzędy wstępne

I. LITURGIA SŁOWA

II. LITURGIA EUCHARYSTYCZNA:

- Przygotowanie darów
- Modlitwa eucharystyczna
- Obrzędy komunii

Obrzędy zakończenia

41. Jak dobrze uczestniczyć we Mszy św.

⇒ Czym jest Msza św.?

Msza św. jest naszą największą i najcenniejszą modlitwą. Jest ofiarą Nowego Testamentu, w której Pan Jezus, pod postacią chleba i wina, ofiarowuje je się za nas i razem z nami swemu Ojcu. Jest to także nasze dziękczynienie oraz uczta, do udziału w której zaprasza nas Bóg.

1. Zastanów się nad słowem uczestnictwo. Co ono oznacza?
2. Napisz, w jaki sposób należy przygotować się do uczestnictwa we Mszy św.
3. Odszukaj w DN modlitwy, które pomagają w przygotowaniu się do Mszy św. Zapisz ich numery.

This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of thin, light gray horizontal and vertical lines that intersect to form small squares across the entire surface. There are no margins, text, or other markings on the paper.

42. Obrzędy wstępne

Obrzędy wstępne rozpoczynają liturgię Mszy św. oraz przygotowują wszystkich zebranych do godnego uczestnictwa w liturgii słowa i liturgii eucharystycznej. Przygotowują do spotkania ze zmartwychwstałym Panem, wysłuchania i przyjęcia Jego nauki, dziękczynienia Bogu za Jego dobroć, złożenia wraz z Jezusem Najświętszej Ofiary, oddania Mu całego swojego życia oraz zjednoczenia z Chrystusem i bliźnimi.

157

Msza św. rozpoczyna się śpiewem na wejście, który zawiązuje modlitewną wspólnotę, aby kapłan i wierni mogli wspólnie zjednoczyć się w Chrystusie wokół ołtarza. Czasami, jeżeli zachodzi taka potrzeba, Eucharystia może być sprawowana jednocześnie przez wielu kapłanów. Jest to Msza św. koncelebrowana. Kolejno kapłan lub kapłani pozdrawiają ołtarz – podchodzą do niego i całują go ze względu na Chrystusa, który jest na nim składany w ofierze. Jest to najbardziej osobisty gest liturgiczny, który jak klamra rozpoczyna i kończy sprawowaną liturgię. Pocałunek wyraża miłość, oddanie, szacunek i cześć. Ołtarz zajmuje centralne miejsce w każdym kościele. Jezus Chrystus naucza, że zbliżać się do ołtarza, aby złożyć na nim ofiarę, to jakby zbliżać się do samego Boga, dlatego nie można tego czynić z nienawiścią w sercu: „**Jeśli więc przyniesiesz dar swój przed ołtarz i tam wspomnisz, że brat twój ma coś przeciw tobie, zostaw tam dar twój przed ołtarzem, a najpierw idź i pojednaj się z bratem swoim! Potem przyjdź i dar swój ofiaruj!**” (Mt 5, 23n).

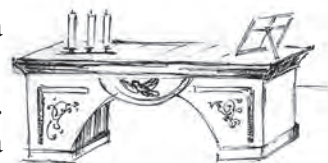

Ołtarz jest znakiem Bożej obecności. Jest miejscem spotkania Boga i człowieka oraz symbolem Chrystusa. W Chrystusie to co boskie i to co ludzkie spotkało się najpełniej. Na ołtarzu lub obok niego znajduje się krzyż, który przypomina kapłanowi, że sprawowana liturgia uobecnia ofiarę Chrystusa złożoną na Golgocie. Dla okazania ołtarzowi szacunku kapłan składa przed nim głęboki ukłon oraz okadza go. W ołtarzu często składane są relikwie męczenników i świętych, ponieważ w starożytności Eucharystia była sprawowana na ich grobach. Oznacza to, że wszystkie ofiary poniesione przez chrześcijan mają wartość jedynie w połączeniu z ofiarą Pana Jezusa.

W starożytności kapłan i wierni sprawujący Mszę św. byli zwrócenii w kierunku wschodnim, który symbolizował Chrystusa – Wschodzące Słońce. Ołta-

rze przedsoborowe były stawiane w kościołach właśnie w tym kierunku. Ołtarz posoborowy przypomina stół.

Mszę św. rozpoczyna znak krzyża. To najprostsza i podstawowa forma modlitwy i wyznanie wiary w Chrystusa, który umarł i zmartwychwstał.

Znak krzyża należy wykonywać powoli i świadomie tak, aby objął całego człowieka z jego duszą i ciałem. Wyraża pragnienie zjednoczenia z Chrystusem, który poprzez swoją ofiarę krzyżową wszystko w życiu uczniów przemienia i odkupia. Następnie kapłan pozdrawia zgromadzony lud słowami *Pan z wami*, które stwierdzają obecność Chrystusa w zgromadzonej wspólnocie wiernych: **Bo gdzie są dwaj albo trzej zebrani w imię moje, tam jestem pośród nich.** (Mt 18, 20) Na pozdrowienie kapłana

wierni odpowiadają *I z duchem twoim*. Odpowiedź wiernych oznacza, że kapłan, który sprawuje ofiarę Mszy św., mocą Ducha Świętego działa *in persona Christi* – w osobie Chrystusa.

Zbawiciel jest obecny w osobie kapłana. Kapłan podczas Mszy św. głosi Ewangelię Jezusa Chrystusa oraz składa w ofierze Jego Ciało i Krew.

Kolejno następuje akt pokuty, w którym wierni, uznając swoją grzeszność, pragną pojednać się z Bogiem i ludźmi. Przypomina to biblijną scenę Mojżesza przed płonącym krzewem, któremu Bóg kazał zdjąć sandały, bo wchodzi w miejsce święte. W tym znaczeniu konieczne jest przeproszenie Boga, aby godnie uczestniczyć w sprawowanej Najświętszej Ofierze. Jego skutkiem jest zgładzenie grzechów lekkich, które osłabiają więź wiernych z Bogiem, ale jej nie zrywają. Istnieją cztery wersje aktu pokuty:

- spowiedź powszechna: *Spowiadam się Bogu Wszechmogącemu,*
- dialog rozpoczynający się od słów kapłana: *Zmiłuj się nad nami, Panie,*

42. Obrzędy wstępne

159

- potrójne wezwanie Bożego miłosierdzia, na które wierni odpowiadają: *Zmiłuj się nad nami*,
- pokropienie wiernych wodą święconą, które przypomina obmywający z grzechów chrzest święty.

Podczas spowiedzi powszechnej wierni, wypowiadając słowa *moja wina*, wykonują gest uderzenia się w piersi. Wyraża on pragnienie skruszenia w sobie tego, co złe. Taki sam gest wykonywał w przypowieści Pana Jezusa celnik, gdy mówił: **Boże, miej litość dla mnie, grzesznika!** (Łk 18, 13)

Po akcie pokuty (jeżeli nie została użyta jego trzecia lub czwarta forma) następuje błagalna modlitwa: *Panie, zmiłuj się nad nami...* (z j. gr. *Kyrie eleison*). Wierni proszą w niej Zbawiciela o miłosierdzie, tak jak czynił to pod Jerychem uciszany przez tłum Bartymeusz: **Jezusie, Synu Dawida, ulituj się nade mną!** (Łk 18, 38)

Hymn *Gloria* (z j. łac. *chwała*), *Chwała na wysokości Bogu* to jeden z najstarszych tekstów liturgicznych, który wyraża uwielbienie z miłością i zachwytem Jedyne Boga w Trójcy Przenajświętszej. Śpiewa się go w każdą niedzielę (oprócz Adwentu i Wielkiego Postu) oraz w uroczystości i święta.

Obrzędy wstępne kończą się modlitwą tzw. *kolektą*, w której kapłan wypowiadając słowa *Módlmy się...* zaprasza wiernych, aby oddali Bogu wszystkie sprawy, które przynieśli w sercu na Mszę św. oraz zbiera w niej w jedną całość prośby wszystkich wiernych i wspomina tajemnicę dnia – myśl przewodnią liturgii.

⇒ Czym są obrzędy wstępne?

Obrzędy wstępne to pierwsza część liturgii Mszy św. Podczas niej nawiązuje się wspólnota wszystkich wiernych, którzy przepraszają Boga za popełnione grzechy, aby godnie uczestniczyć w Najświętszej Ofierze.

1. Wstaw brakujące słowa.

Spowiadam się i wam
że bardzo zgrzeszyłem
Moja wina, moja wina, moja bardzo wielka wina. Przeto błagam
..... zawsze Dziewicę, wszystkich Aniołów
i i was, bracia i siostry, o modlitwę za mnie
do Pana Boga

Chwała na wysokości Bogu, a na ziemi
 Chwalimy Cię, Cię,
 Wielbimy Cię. Cię. Dzięki Ci skła-
 damy, bo wielka jest Twoja. Panie Boże, Królu
 nieba, Boże Ojcze Panie, Synu Jed-
 norodzony, Panie Boże, Baranku Boży,

.....
 Który gładzisz grzechy świata,
 Który gładzisz grzechy świata,
 Który siedzisz po prawicy Ojca,
 Albowiem tylko Tyś jest święty. Tylko Tyś jest
 Tylko Tyś, Jezu Chryste.
 Z Świętym w chwale Boga
 Amen.

2. Połącz poszczególne części obrzędów wstępnych z ich wyjaśnieniem.

Wejście	Uznając swoją grzeszność wierni pragną pojednać się z Bogiem i ludźmi, bo jest to konieczne, aby godnie uczestniczyć w sprawowanej liturgii. Jego skutkiem jest zgładzenie grzechów lekkich, które osłabiają więź wiernych z Bogiem, ale jej nie zrywają.
Pozdrowienie ołtarza	Modlitwa, w której wierni proszą Zbawiciela, na wzór niewidomego z Ewangelii, o zmiłowanie.
Znak krzyża	Ucałowanie ołtarza przez kapłana.
Pozdrowienie przez kapłana zgromadzonego ludu słowami <i>Pan z Wami</i>	Modlitwa zapraszająca wiernych do oddania Bogu ludzi i spraw, które przynieśli w sercu na Mszę św. z prośbą, aby je przemienił tak, jak przemienia chleb i wino w ciało i krew Chrystusa. To modlitwa zapraszająca wiernych, aby wyrazili zgodę na Boże działanie w swoim życiu i przyjęli je.
Odpowiedź wiernych <i>I z duchem Twoim</i>	Uwielbienie z miłością i zachwytem Jedyne Boga w Trójcy Przenajświętszej.
Akt pokuty	Zebranie się razem w kościele wiernych i sprawującego ofiarę kapłana.
Panie, zmiłuj się nad nami...	Oznacza, że kapłan działa w czasie sprawowanej Mszy św. w osobie Chrystusa, ofiarujący się Zbawiciel jest obecny w kapłanie.
Chwała na wysokości Bogu	Rozpoczyna Mszę św.
Kolekta	Słowa stwierdzające obecność Zbawiciela w zgromadzonej wspólnocie wiernych.

43. Liturgia słowa

Obrzędy wstępne przygotowują wiernych do godnego uczestnictwa w liturgii słowa prowadzącej do zasłuchania się w naukę Chrystusa i spotkania z Bogiem. Chrystus jest prawdziwie obecny w odczytanym Słowie. Jest to kolejny sposób prawdziwej obecności Pana Jezusa w czasie sprawowanej Mszy św. W Piśmie Świętym właśnie Jego samego nazywa się *Słowem*.

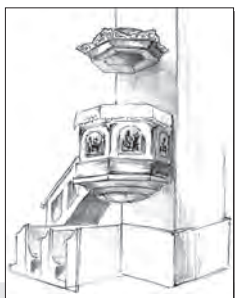
Na początku było Słowo, a Słowo było u Boga, i Bogiem było Słowo. Ono było na początku u Boga. Wszystko przez Nie się stało, a bez Niego nic się nie stało, co się stało. (J 1, 1-3)

Pan Jezus jest Słowem żywym, które może przemieniać rzeczywistość słuchających Go ludzi.

W czasie liturgii słowa odczytywane są fragmenty Pisma Świętego. Kościół ma opracowane dwa cykle czytań: jeden dla niedziel (trzyletni, oznaczony literami A, B, C), a drugi dla dni powszednich (dwuletni, oznaczony cyframi I i II). Obowiązuje również lekcjonarz, z którego korzysta się podczas Mszy Świętych odprawianych ku czci świętych oraz obrzędowych. Najpierw są odczytywane fragmenty Starego Testamentu, Dziejów Apostolskich i listów apostoelskich. W tym czasie wierni siedzą. Jest to postawa, która sprzyja uważnemu słuchaniu i rozważaniu usłyszanych czytań. Kolejno wierni słuchają fragmentu Ewangelii, która opowiada o życiu i nauce Pana Jezusa. Podczas tej części liturgii słowa oraz podczas poprzedzającej ją aklamacji *Alleluja* wierni przyjmują postawę stojącą wyrażającą szacunek. W niedziele i święta kapłan wyjaśnia słowo Boże podczas wygłaszanej przez siebie homilii. Na usłyszane słowo Boże lud odpowiada wyznaniem wiary i modlitwą wiernych. Wspólne słuchanie słowa Bożego i modlitwa przygotowują całe zgromadzenie do sprawowania liturgii eucharystycznej. Dzięki nim człowiek otrzymuje naukę, którą może przyjąć rozumem i wolą, aby z miłością otworzyć swoje serce na przyjęcie Chrystusa w Komunii św.

Liturgia słowa jest głoszona z ambony – stołu słowa Bożego. Jest to miejsce głoszenia z radością całemu światu Ewangelii Jezusa Chrystusa.

**Ambona
predsoborowa**

**Ambona
posoborowa**

Liturgia słowa ma następujący przebieg:

I czytanie jest ze Starego Testamentu lub Dziejów Apostolskich. Treść zawarta w nim ma bezpośredni lub pośredni związek z Ewangelią, aby podkreślić ciągłość Starego i Nowego Testamentu.

Psalms responsoryjny jest śpiewaną odpowiedzią słowem Bożym na usłyszany tekst czytania. Jego refren śpiewają wszyscy wierni. Dzięki niemu można jeszcze raz przemyśleć usłyszane wcześniej czytanie.

II czytanie to fragment listów apostolskich lub Apokalipsy z Nowego Testamentu. Odczytuje się je w niedzielę i święta.

Alleluja (z j. hebr. tłumaczy się słowami *chwalcie Pana*) to śpiewana przed Ewangelią aklamacja. Jest pieśnią zbawionych, która wyraża nieprzemijające uwielbienie dla triumfującego Pana. Nie śpiewa się jej w czasie Wielkiego Postu.

Ewangelia (z j. gr. to *dobra nowina*) to fragment jednej z ksiąg: Mt, Mk, Łk, J. Odczytywanie fragmentu Ewangelii uobecnia podczas liturgii nauczającego Chrystusa, dlatego zgromadzenie liturgiczne okazuje jej szczególnie szacunek, który wyraża:

- postawa stojąca,
- podczas uroczystych Mszy Świętych trzymane przez ministrantów zapalone świece i okadzanie Ewangeliarza kadzidłem,
- odczytywanie jej tylko przez diakona, prezbitera lub biskupa,
- cicha modlitwa kapłana poprzedzająca odczytanie Ewangelii:
Wszechmogący Boże, oczyść serce i usta moje, abym godnie głosił Twoją świętą Ewangelię,
- dialog przypominający obecność Chrystusa: *Pan z wami. – I z duchem twoim.* To sam Chrystus naucza poprzez kapłana,
- znak krzyża czyniony przez kapłana na tekście odczytywanej Ewangelii (to słowa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego Zbawiciela),
- potrójny znak krzyża czyniony przez wszystkich na czole (aby przyjąć Ewangelię umysłem), ustach (aby głosić ją słowami) i sercu (aby według niej żyć),
- pocałowanie ewangeliarza przez kapłana.

Homilia, w której kapłan tłumaczy znaczenie odczytanego słowa Bożego. Może w tym miejscu również wygłosić kazanie wyjaśniające prawdy wiary lub przeczytać list biskupa.

Wyznanie wiary to odpowiedź zgromadzonej wspólnoty na usłyszane Słowo. Mówiąc je, wierni wyznają, że Chrystus głosi prawdę i sam jest Prawdą. Jest znakiem jedności między wierzącymi, którzy wciąż na nowo odkrywają, co to znaczy być chrześcijaninem.

Modlitwa powszechna jest również nazywana modlitwą wiernych. Obejmuje powszechną, czyli katolicką, troskę każdego człowieka. Jest to modlitwa, która nie może zamykać wspólnoty na własne potrzeby, ale powinna ją otwierać na potrzeby innych.

W czasie liturgii słowa czyta się teksty zamieszczone w następujących księgach:

Lekcjonarz – zawiera czytania niedzielne powtarzające się w cyklu trzyletnim (A, B, C) oraz czytania z dni powszednich, które powtarzają się w cyklu dwuletnim: rok nieparzysty – I i rok parzysty – II.

Ewangeliarz – zawiera fragmenty poszczególnych ksiąg Ewangelii przygotowane do odczytania w zależności od trwającego roku.

Orate Fratres – zawiera zbiór modlitw powszechnych.

W czasie liturgii słowa wierni odpowiadają na słowa osoby, która ją prowadzi:

• **CZYTANIA:**

K: Oto słowo Boże.

W: Bogu niech będą dzięki.

• **MODLITWA WIERNYCH:**

K: ... Ciebie prosimy.

W: Wysłuchaj nas Panie.

• **EWANGELIA:**

K: Pan z wami.

W: I z duchem Twoim.

K: Słowa ewangelii według świętego N.

W: Chwała Tobie Panie.

K: Oto słowo Pańskie.

W: Chwała Tobie Chryste.

⇒ *Co czynimy podczas liturgii słowa?*

Podczas liturgii słowa modlimy się i słuchamy słowa Bożego, aby zgodnie z jego nauką kierować swoim życiem.

1. Ułóż trzy wezwania modlitwy wiernych.
2. Napisz pełną nazwę ksiąg biblijnych, z których czytana jest Ewangelia.

[illegible]

- 3. Ponumeruj w odpowiedniej kolejności wszystkie części liturgii słowa.**

	Alleluja
	Psalm responsoryjny
	Modlitwa powszechna
	I czytanie
	Ewangelia
	Wyznanie wiary
	II czytanie
	Homilia

4. Dopisz poprawne odpowiedzi wiernych:

– czytania:

K: Oto słowo Boże. – W:

– **Ewangelia:**

K: Pan z wami. – W:.....

K: Słowa ewangelii według świętego N.

W:

K: Oto słowo Pańskie. – W:

– modlitwa wiernych:

K: ... Ciebie prosimy. – W:.....

44. Przygotowanie darów i modlitwa eucharystyczna

Po obrzędach wstępnych i liturgii słowa kapłan przechodzi do ołtarza – stołu eucharystycznego i rozpoczyna się liturgia eucharystyczna. Najświętszą Ofiarę składa, w osobie Chrystusa, kapłan, a lud na mocy kapłaństwa powszechnego łączy z nim swoje duchowe ofiary, które wyraża chleb i wino.

165

„Prawdziwą ofiarą jest przeto każde dzieło, które się przyczynia do połączenia nas świętą wspólnotą z Bogiem”. Św. Augustyn

Ofiarą może być akt uwielbienia Boga lub przezwyciężenie samego siebie. Jest nią pojednanie, które przywraca wspólnotę oraz niewielka codzienna ofiara zainteresowania, życzliwości, uśmiechu, wysłuchania bliźniego i poświęcenia mu swojego czasu. Najlepszą ofiarą, jakiej pragnie Jezus, jest miłosierdzie okazane drugiemu człowiekowi, ponieważ ono najdoskonalej tworzy wspólnotę.

Liturgię eucharystyczną rozpoczyna **przygotowanie darów**. Pan Jezus w czasie pierwszej Mszy Świętej w Wieczerniku wziął w swoje ręce przygotowany chleb i kielich z winem, aby modlić się nad tymi darami, które miały stać się Jego Ciałem i Krwią. Kapłan również przygotowuje do złożenia w ofierze chleb i wino, które wkrótce staną się Ciałem i Krwią Pana Jezusa. Kiedy kapłan składa na ołtarzu dary ofiarne, również wszyscy wierni powinni przygotować się do złożenia swego osobistego daru. Podczas przygotowania darów odbywa się procesja z darami, w której jest niesiony chleb oraz wino i woda.

Dary ofiarne są materią Mszy św. Chleb musi być pszeniczny, sporządzony w ten sposób, aby kapłan mógł go przełamać. Czynność łamania jest znakiem miłości, ponieważ jeden chleb dzieli się między braci. Wino z kolei musi być z owocu winnego krzewu, naturalne i czyste. W starożytności pito wino zmieszane z wodą. Tak samo postępuje się podczas Mszy św. Oznacza to:

- zjednoczenie Chrystusa z wiernymi,
- zjednoczenie w Chrystusie natury Boskiej z naturą ludzką,
- krew i wodę, które wypłynęły z przebitego na krzyżu boku Chrystusa.

Obmycie rąk jest pozostałością z dawnych czasów, kiedy wierni przekazywali Kościołowi konkretne dary – jedzenie, воск, płótna i inne potrzebne przedmioty. Po przyjęciu darów kapłan musiał umyć ręce, aby mieć je czyste

44. Przygotowanie darów i modlitwa eucharystyczna

166

przed sprawowaniem Ofiary. Obecnie wierni nie składają w czasie Mszy Świętej darów rzeczowych, ale ofiarują pieniądze.

Wezwanie do modlitwy i modlitwa nad darami kończy obrzędy przygotowania darów. Kapłan wzywa lud do modlitwy: *Módlcie się, aby moją i waszą Ofiarę przyjął Bóg, Ojciec wszechmogący*. Lud odpowiada: *Niech Pan przyjmie Ofiarę z rąk twoich na cześć i chwałę swojego imienia, a także na pożytek nasz i całego Kościoła świętego*.

Modlitwa eucharystyczna jest centralną i najważniejszą częścią Mszy św., w czasie której kapłan wzywa lud, aby zjednoczył się z Chrystusem w złożeniu ofiary i dziękczynieniu. Podczas Ostatniej Wieczerzy, Pan Jezus powiedział nad chlebem: „**To jest Ciało moje**”, a nad winem „**To jest Krew moja**”. Wypowiadając te słowa dokonał przeistoczenia chleba i wina w swoje

Ciało i Krew. W czasie Mszy św. kapłan występuje w osobie Chrystusa i wypowiada Jego słowa. Przeistoczenie jest dokonaniem ofiary, którą Kościół składa Bogu Ojcu. Tą ofiarą jest sam Chrystus.

W czasie przeistoczenia wszyscy wierni klękają i w milczeniu oddają hołd Chrystusowi. Razem z Nim składają siebie i swoje życie w ofierze Bogu Ojcu. W ten sposób oddają Bogu wszelką cześć i chwałę.

W modlitwie eucharystycznej następuje kolejno:

Dialog przed prefacją

K: *Pan z wami.*

W: *I z duchem twoim.*

K: *W górę serca.*

W: *Wznosimy je do Pana.*

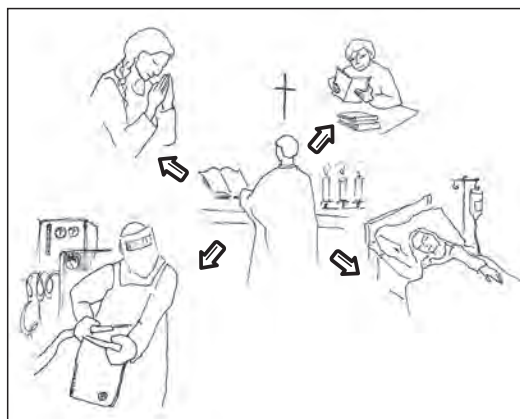
K: *Dziękujemy składając Panu Bogu naszemu.*

W: *Godne to i sprawiedliwe.*

Prefacja – kapłan w imieniu całego ludu wysławia Boga i dziękuje Mu za dzieło zbawienia: *Zaprawdę godne to i sprawiedliwe, słuszne i zbawienne, abyśmy zawsze i wszędzie Tobie składali dziękczynienie, Panie, Ojcze święty, wszechmogący wieczny Boże, przez Chrystusa, Pana naszego.*

Aklamacja Święty, którą śpiewa całe zgromadzenie w łączności ze Świętymi i Aniołami w niebie.

Wspomnienie tajemnicy dnia.

44. Przygotowanie darów i modlitwa eucharystyczna

Epikleza jest prośbą skierowaną do Boga Ojca, aby mocą Ducha Świętego przemienił dary chleba i wina w Ciało i Krew Jezusa Chrystusa: *Uświęć te dary mocą Twojego Ducha, aby stały się dla nas Ciałem i Krwią naszego Pana Jezusa Chrystusa.*

Opowiadanie o ustanowieniu i przeistoczeniu – obejmują słowa i czynności Chrystusa, gdy w czasie Ostatniej Wieczerzy złożył w ofierze swoje Ciało i Krew pod postaciami chleba i wina i dał je na pokarm i napój Apostołom oraz polecił im nieustannie odnawiać to misterium. Słowa przeistoczenia:

On to, gdy dobrowolnie wydał się na mękę, wziął chleb i dzięki Tobie składając, łamał i rozdawał swoim uczniom, mówiąc:

**BIERZCIE I JEDZCIE Z TEGO WSZYSCY: TO JEST BOWIEM CIAŁO MOJE,
KTÓRE ZA WAS BĘDZIE WYDANE.**

Podobnie po wieczerzy wziął kielich i ponownie dzięki Tobie składając, podał swoim uczniom mówiąc:

**BIERZCIE I PIJCIE Z NIEGO WSZYSCY: TO JEST BOWIEM KIELICH KRWI MOJEJ
NOWEGO I WIECZNEGO PRZYMIERZA, KTÓRA ZA WAS I ZA WIELU BĘDZIE
WYLANA NA ODPUSZCZENIE GRZECHÓW. TO CZYŃCIE NA MOJĄ PAMIĄTKĘ.**

Przeistoczeniu towarzyszą różne oznaki kultu: klękanie, adorowanie podnoszonych postaci eucharystycznych, okadzanie, bicie w dzwony.

Aklamacja po przeistoczeniu jest wyznaniem wiary w obecność Chrystusa w Eucharystii: *Oto wielka tajemnica wiary.* Na co lud odpowiada: *Głosimy śmierć Twoją, Panie Jezu...*

Złożenie ofiary, poprzez którą Kościół składa Bogu Ojcu, w Duchu Świętym, niepokalaną Ofiarę, a wraz z nią ofiaruje siebie samego. To Chrystus, który jest najwyższym i jedynym Kapłanem Nowego Przymierza sam siebie składa w ofierze Bogu Ojcu. Kościół, jako Jego Ciało mistyczne, dołącza się do Jego Ofiary.

Modlitwa wstawiennicza za żywych i za zmarłych poucza, że Eucharystia sprawowana jest w łączności z całym Kościołem w niebie i na ziemi.

Doksologia końcowa jest uwielbieniem Boga: *Przez Chrystusa, z Chrystusem i w Chrystusie, Tobie, Boże, Ojcze wszechmogący, w jedności Ducha Świętego, wszelka cześć i chwała, przez wszystkie wieki wieków. Amen.* Końcowe AMEN wypowiedane przez lud, jest potwierdzeniem włączenia się w sprawowaną ofiarę i modlitwę uwielbienia.

Najważniejszym momentem Mszy Świętej jest przeistoczenie, w którym ofiarowany chleb i wino stają się prawdziwym Ciałem i Krwią Chrystusa. W tym czasie dokonuje się bezkrwawa ofiara Chrystusa i Kościoła.

[illegible]

Przygotowanie darów	Doksologia końcowa	
	Aklamacja <i>Święty</i>	
	Epikleza	
	Dialog przed prefacją	
Modlitwa eucharystyczna	Złożenie ofiary	
	Prefacja	
	Obmycie rąk	
	Wezwanie do modlitwy i modlitwa nad darami	
	Procesja z darami	
	Aklamacja po przeistoczeniu	
	Modlitwa wstawiennicza	
	Opowiadanie o ustanowieniu i przeistoczeniu	
	Wspomnienie tajemnicy dnia	

„Święty, , Święty Pan, Bóg
Pełne są i ziemia Twojej.
Hosanna na Błogosławiony, który
w imię na wysokości”.
„Głosimy Twoją, Panie
wyznajemy Twoje i oczekujemy Twego
w chwale”.

45. Komunia Święta

169

W czasie Ostatniej Wieczerzy Pan Jezus, po przeistoczeniu chleba i wina w swoje Ciało i Krew, podał je do spożycia Apostołom. Podczas każdej Mszy św. również wierni spożywają Ciało Chrystusa, a kapłan – Jego Ciało i Krew. Dzieje się to po modlitwie eucharystycznej podczas obrzędu Komunii, który jest również nazywany uczcą ofiarną.

Przyjmując w czasie Mszy św. Komunię św., tworzymy prawdziwą wspólnotę – łączymy się w miłości z Jezusem i bliźnimi. Jest to najdoskonalszy sposób jednoczenia się ze Zbawicielem, który oddał za nas życie i zmartwychwstał.

**Ten pokarm nie przemienia się w tego, kto go spożywa,
On spożywającego przemienia w siebie.** Św. Tomasz z Akwinu

 Zjednoczenie z Panem Jezusem łączy nas również z całym Kościołem, który tworzą wszyscy ludzie pragnący żyć w jedności ze Zbawicielem. Św. Paweł przypomina, że Eucharystia tworzy jedność wspólnoty Kościoła:

Chleb, który łamiemy, czyż nie jest udziałem w Ciele Chrystusa? Ponieważ jeden jest chleb, przeto my, liczni, tworzymy jedno Ciało. Wszyscy bowiem bierzemy z tego samego chleba. (1 Kor 10, 16-17)

To prawdziwe zjednoczenie z Chrystusem dzieje się podczas każdej Komunii św. Niezależnie od tego, czy odczuwamy pocieszającą radość, czy nie. Dar, którego nam udziela – jedność z prawdziwym Bogiem – jest nieskończenie większy od nas samych. To Chrystus w Komunii św. ożywia w nas łaskę uświęcającą, którą otrzymaliśmy podczas chrztu. Umacnia w nas miłość, a poprzez to gładzi grzechy powszednie oraz pogłębia naszą przyjaźń, która dodaje sił, aby w przyszłości unikać grzechów śmiertelnych.

Do godnego przyjęcia Chrystusa w Komunii św. należy odpowiednio przygotować swoją duszę i ciało. Dusza musi znajdować się w stanie łaski uświęcającej, to znaczy musi być wolna od grzechu ciężkiego. Jeżeli ktoś przyjmie Komunię ze świadomością grzechu ciężkiego, popełnia grzech świętokradztwa. W sytuacji, gdy popełniliśmy grzechy lekkie, możemy przystąpić do Komunii św., jednak wcześniej musimy wzbudzić za nie żal. Powinniśmy starać się przystępować do Komunii św. jak najczęściej, ponieważ jest to najcenniejszy skarb, jakim Chrystus obdarza nas na ziemi. W wyjątkowych sytuacjach

 Komunia (z j. łac.) – zjednoczenie, wspólnota.

możemy przystąpić do niej nawet dwa razy dziennie (np. uczestniczymy w pasterce, a później we Mszy św. świątecznej). Jednak minimum, pozwalające zachować łączność z Kościołem, to przyjęcie Komunii św. przynajmniej raz w roku w okresie wielkanocnym. Kapłanowi wolno udzielić tego bezcennego daru jedynie osobie ochrzczonej, która potrafi odróżnić chleb powszedni od Ciała Pańskiego, jest wolna od grzechu ciężkiego, od kar kościelnych oraz grzechu publicznego. Komunię św. można przyjmować w postawie klęczącej lub stojącej, do ust lub na rękę. Przed jej udzieleniem ksiądz mówi: **Ciało Chrystusa**, na co wierny wyznając wiarę w realną obecność Pana Jezusa pod postacią chleba odpowiada: *Amen*. Kapłan najczęściej udziela Komunii św. pod postacią chleba, jedynie w niektórych okolicznościach, także pod postacią wina, np. podczas Mszy Wieczerzy Pańskiej w Wielki Czwartek lub nowożeńcom w czasie ich ślubu.

Przed przystąpieniem do Komunii św. należy zachować godzinny post eucharystyczny od pokarmów i napojów z wyjątkiem wody. Nie obowiązuje on osób chorych odwiedzanych przez kapłana w szpitalu lub domu.

Obrzędy Komunii św.

Obrzędy komunijne rozpoczyna Modlitwa Pańska. Dzięki ofierze Pana Jezusa sami możemy zwracać się do Boga **Ojciec**. Staliśmy się Jego dziećmi. Słowa tej modlitwy przygotowują wiernych do Komunii Świętej.

Kolejno kapłan wypowiada słowa modlitwy, w której prosi Boga o wyzolenie od zła i życie w pokoju: Wyzbaw nas, Panie od zła wszelkiego i obdarz nasze czasy pokojem...

Modlitwa Bo Twoje jest Królestwo... jest doksologią, w której wierni oddają Bogu chwałę.

Obrzęd pokoju jest znakiem wzajemnego przekazania sobie pokoju pochodzącego od Chrystusa. Dopełnia się go przez podanie dłoni lub skiniecie głową w kierunku osób znajdujących się w pobliżu.

Łamaniu chleba i zmieszaniu postaci towarzyszy śpiew Baranku Bożego (w j. łac. *Agnus Dei*). Barankiem Bożym nazywamy samego Chrystusa, który złożył siebie w ofierze Bogu Ojcu. Kapłan łamie w tym czasie Hostię, co oznacza ofiarną miłość Chrystusa, który pragnie być pokarmem wszystkich wierzących. Później daje małą część Hostii do

45. Komunia Święta

kielicha na znak połączenia obu postaci – Ciała i Krwi, co wyraża zmar-
twychwstanie Pana.

**łamiemy Chleb, który jest lekarstwem na nieśmiertelność, antidotum,
żeby nie umrzeć, lecz żyć na zawsze w Chrystusie.** *Św. Ignacy Antiocheński*

171

Komunia kapłana i wiernych – kapłan przyklęka ze czcią, bierze konsekro-
waną Hostię w dłonie, podnosi w górę, ukazując ją wiernym, zaprasza na ucztę
Chrystusa słowami: *Oto Baranek Boży...* – jest to bezpośrednie zaproszenie
wiernych do przyjęcia Komunii św., dzięki której staną się ludźmi błogo-
sławionymi, czyli szczęśliwymi. Wierni odpowiadają na nie wypełnionymi
wiarą i pokorą słowami setnika zapisanymi w Ewangelii: *Panie nie jestem
godzien...*

**Nie przystępować do Komunii: to podobnie jakby odczuwać pra-
gnienie przy źródle.** *Św. Jan Maria Vianney*

Najlepszym przygotowaniem do przyjęcia Chrystusa w Komunii św. jest
zaangażowany i czynny udział we Mszy św. Nie można całkowicie wyłączać
się ze sprawowanej liturgii, ale w czasie, gdy kapłan odmawia odpowiednie
modlitwy przed swoją komunią, należy również, poprzez indywidualną
modlitwę, wzbudzić tęsknotę i oczekiwanie przyjęcia Chrystusa w Komunii
św. Po przyjęciu Komunii św. należy wyrazić swoją radość i dziękczynienie
ze zjednoczenia się we własnym sercu z Chrystusem. Na wszelkie dłuższe
prywatne modlitwy, podczas których pragnie się Chrystusowi przedstawić
swoje kłopoty, troski i prośby, jest czas po zakończeniu odprawianej wspólnie
Mszy św.

Wspólny śpiew wykonywany podczas komunii wyraża duchowe zjednocze-
nie wiernych, ukazuje radość serc i braterski charakter procesji komunijnej.

Modlitwa po Komunii św. posiada charakter dziękczynny i zawiera prośbę
o trwałe owoce przyjętego sakramentu.

⇒ *Co to jest Komunia Święta?*

**Komunia Święta to spożywanie Ciała i Krwi Chrystusa pod postacią chleba
i wina, które daje nam zjednoczenie z Chrystusem i bliźnimi, umacnia w nas
łaskę uświęcającą.**

1. *Napisz modlitwę, w której wyrazisz indywidualne dziękczynienie po Komunii św.*
2. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym”: J 6, 56.*

This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of small, uniform squares formed by thin, light gray lines. There are no margins, text, or other markings on the page.

3. *Dopisz odpowiedzi wiernych.*

Słowa kapłana	Odpowiedzi wiernych
Pan z wami.	
W górę serca.	
Dzięki składajmy Panu Bogu naszemu.	
Oto wielka tajemnica wiary.	
Przez Chrystusa, z Chrystusem i w Chry- stusie, Tobie, Boże, Ojcie wszechmogący, w jedności Ducha Świętego, wszelka cześć i chwała, przez wszystkie wieki wieków.	
Oto Baranek Boży, który gładzi grzechy świata (J 1,29). Błogosławieni, którzy zostali wezvani na Jego ucztę (Ap 19,9).	

46. Obrzędy zakończenia

Na zakończenie obrzędu Komunii św. kapłan odmawia modlitwę, w której zbiera w jedną całość wszystkie dziękczynienia wiernych składane eucharystycznemu Chrystusowi. Po tej modlitwie, jeżeli zachodzi taka

173

konieczność, przedstawia zgromadzonym wiernym ogłoszenia parafialne. Nie są one stałą częścią liturgii Mszy św., jednak dzięki nim może zapoznać wiernych z najważniejszymi sprawami, które dotyczą całej parafii.

Następnie rozpoczynają się **obrzędy zakończenia**, które składają się z dwóch głównych elementów: kapłańskiego błogosławieństwa oraz rozesłania.

Pan Jezus udzielał swojego błogosławieństwa przychodzącym do niego ludziom. Chciał w ten sposób dać im udział w życiu Boga. Jego największym błogosławieństwem dla całego świata była ofiara, którą złożył na krzyżu. Dzięki niej wszyscy zostali obdarzeni życiem. Uczestnicząc we Mszy św. wciąż na nowo otrzymujemy to wyjątkowe błogosławieństwo Chrystusa, ponieważ każda Eucharystia jest uobecnieniem Jego ofiary krzyżowej.

Błogosławieństwo kapłana rozpoczyna się słowami: *Pan z wami*. Tym razem jednak słowa te odnoszą się głównie do przyszłości. Mają uświadamiać nam, że Chrystus, którego przyjęliśmy w Komunii św., pragnie pozostać z nami również poza kościołem, w naszej codzienności. Podczas błogosławieństwa kapłan i wierni wykonują znak krzyża, który przypomina, że jest to błogosławieństwo pochodzące od ukrzyżowanego Chrystusa. W imię Osób Trójcy Przenajświętszej, jako dzieci Boga Ojca, uczniowie Jezusa – Syna Bożego w jedności z Duchem Świętym mamy nieść Chrystusowe błogosławieństwo całemu światu.

Kapłan rozwiązując zgromadzenie liturgiczne wypowiada słowa rozesłania: *Idźcie w pokoju Chrystusa (Ite missa est)*. Odpowiadamy na nie podziękowaniem: *Bogu niech będą dzięki*. Oznacza ono nasze końcowe pozdrowienie oraz wdzięczność za wszelkie łaski otrzymane podczas sprawowanej Mszy św. Słowa rozesłania zachęcają nas również, abyśmy poza murami kościoła żyli zgodnie z nauką Chrystusa, którego przyjęliśmy w Komunii św. Niosąc Go żywego i działającego w naszych sercach, możemy sprawić, że Eucharystia nie skończy się, ale będzie trwać nieustannie.

Po ucałowaniu ołtarza kapłan razem z asystą wychodzi do zakrystii. Wierni w tym czasie stoją, aby w ten sposób oddać w kapłanie cześć samemu Chrystusowi. Jest to również postawa wyrażająca gotowość do działania i wypełnienia Chrystusowego posłania.

Po zakończeniu Mszy św. powinniśmy jeszcze przez jakiś czas pozostać w kościele, aby w cichej modlitwie pożegnać się z Chrystusem, który nadal jest obecny w Najświętszym Sakramencie. Każdego dnia przechodząc obok kościoła możemy do niego wejść, aby przez chwilę porozmawiać z Chrystusem.

Czasami Pan Jezus w Najświętszym Sakramencie jest wystawiany w monstrancji do publicznej adoracji. Wtedy w szczególny sposób zaprasza nas do spotkania ze sobą.

„Przyjdźcie do mnie wszyscy, którzy utrudzeni i obciążeni jesteście, a ja was pokrzepię” (Mt 11, 28).

Podczas adoracji we wspólnej lub indywidualnej modlitwie możemy:

- oddać Mu cześć – **Panie Jezu, wielbię Cię...**
- przeprosić za uleganie pokusom i popełnione grzechy – **Panie Jezu, przepraszam Cię...**
- podziękować za wszelkie otrzymane dobro – **Panie Jezu, dziękuję Ci...**
- poprosić o potrzebne łaski. spędzić czas – **Panie Jezu, proszę Cię...**

Adorując Chrystusa w Najświętszym Sakramencie, możemy zauważyć, że hostie są pokryte różnymi znakami. Najczęściej jest to chrystogram lub symbol oznaczający Chrystusa.

IHS z j. greckiego jest skrótem imienia Jezus – ΙΗΣΟΥΣ. Oznacza również skrót łacińskiego zdania **I**esus **H**ominum **S**alvator

Jezus zbawca ludzi

Monogram Chrystusa (XP) jest złożony z dwóch greckich liter X (chi) P (ro), splecionych razem. Są to dwie pierwsze litery greckiego słowa Chrystus.

46. Obrzędy zakończenia

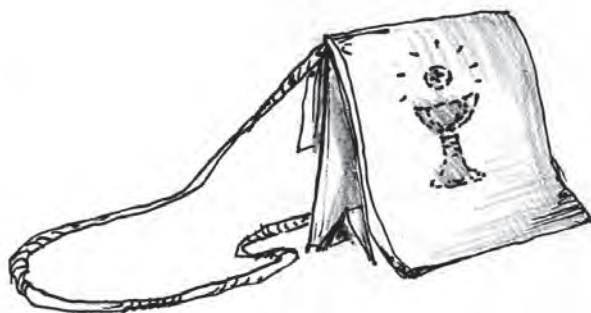
Litery greckiego słowa oznaczającego rybę *ichtys* są początkiem wyrazów tworzących zdanie:

Ιησούς
Χριστός
Θεοῦ
Υἱός
Σωτήρ

Jezus
Chrystus
Boga (Teu)
Syn (Ios)
Zbawiciel (Soter)

Chrystogram – monogram będący symbolem Pana Jezusa.

Możemy również spotkać Chrystusa w Najświętszym Sakramencie poza kościołem. Czasami kapłan jest wezwany do chorego lub umierającego człowieka. Zabiera wtedy Pana Jezusa pod postacią chleba z tabernakulum i niesie Go w bursie do domu proszącego o Komunię Wiernego. Należy wtedy oddać Chrystusowi cześć poprzez wypowiedzenie słów: *Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus* i przyklęknienie. Również w uroczystość Bożego Ciała Pan Jezus w Najświętszym Sakramencie jest uroczyście niesiony w monstrancji ulicami naszych wiosek i miast.

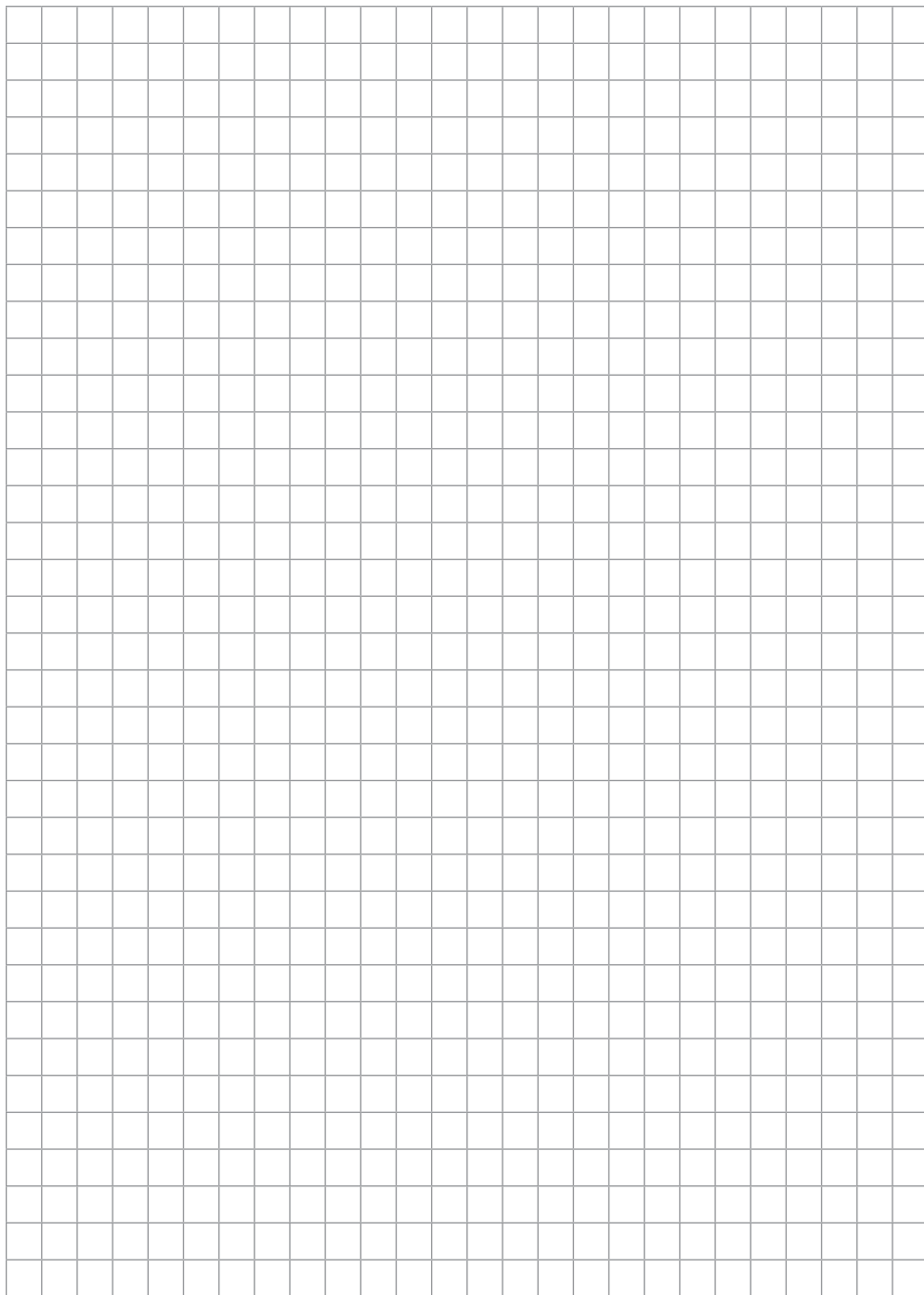
⇒ *Jakie jest znaczenie obrzędów zakończenia Mszy Świętej?*

W obrzędach zakończenia Mszy Świętej kapłan posyła wiernych, aby Chrystusa, którego spotkali w czasie Mszy Świętej, nieśli całemu światu.

1. Zastanów się, kiedy ostatnio była odprawiana Msza św. o Boże błogosławieństwo w twojej rodzinie. Dlaczego właśnie wtedy?
2. Napisz, komu możesz zanieść Chrystusowe błogosławieństwo po zakończeniu Mszy św., w której uczestniczyłeś. W jaki sposób możesz to uczynić?
3. Którego dnia w roku liturgicznym uroczyście obchodzimy ustanowienie Najświętszego Sakramentu?
3. Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym”: Mk 2, 27.

46. Obrzędy zakończenia

176

47. Sposób zachowania się w świątyni

Kościół to wyjątkowe miejsce, ponieważ jest domem Bożym, w którym cały czas, pod postaciami eucharystycznymi, jest obecny w tabernakulum Jezus Chrystus. Wypełniają się w ten sposób słowa Jego zapowiedzi:

A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata.

(Mt 28, 20)

Ludzie, którzy wstępują do kościoła, pragną spotkać się z Bogiem i z Nim spędzić swój czas. Mogą to uczynić indywidualnie lub we wspólnocie z wiernymi podczas sprawowanej Mszy św. lub nabożeństwa. Z tego powodu główną zasadą zachowania w kościele jest takie postępowanie, aby samemu godnie oddać chwałę Bogu, uszanować to wyjątkowe miejsce oraz nie przeszkadzać innym w spotkaniu z Bogiem. Podczas zgromadzenia liturgicznego razem modlimy się, śpiewamy lub w skupieniu słuchamy słowa Bożego i nauki kapłana. Poza tymi momentami zachowujemy ciszę, aby ludzie, którzy chcą w modlitwie spotkać się z Chrystusem, mogli to w skupieniu uczynić.

Do kościoła przychodzimy ubrani w odpowiedni strój, poprzez który wyrażamy szacunek wobec Boga oraz nie powodujemy rozproszenia innych wiernych.

Podczas zgromadzeń liturgicznych obowiązują następujące postawy:

KLĘCZĄCA, która oznacza uwielbienie Boga i oddanie Mu czci. Wyraża również pokorę i błaganie człowieka, który uznaje swoją małość przed Bogiem i pragnie Go przeprosić za popełnione przez siebie grzechy. Postawę klęczącą przyjmujemy podczas przeistoczenia, na rozpoczęcie obrzędu Komunii św., w czasie błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem oraz podczas adoracji, „aby na imię Jezusa zgięło się każde kolano istot niebieskich i ziemskich, i podziemnych” (Flp 2, 6-11).

Przyklęknięciu ciała powinno zawsze towarzyszyć przyklęknięcie serca. Św. Hieronim

Postawa klęcząca jest prostym uklęknięciem na dwa kolana. Czymś innym jest przyklęknięcie na prawe kolano, podczas którego nie czyni się żadnych gestów, np. znaku krzyża. Wykonujemy je po wejściu do kościoła i przed wyjściem z niego, a także, gdy przechodzimy przed tabernakulum.

STOJĄCA jest wyrazem uszanowania Boga, jako najwyższego Pana, oraz gotowość do działania. Przyjmujemy ją na początku i na końcu Mszy św., w czasie Ewangelii, wyznania wiary oraz podczas Modlitwy eucharystycznej.

SIEDZĄCA wyraża postawę słuchającego ucznia. Dzięki niej wierni w skupieniu mogą przyjąć i rozważać głoszone słowo Boże.

LEŻENIE KRZYŻEM jest znakiem najgłębszej adoracji, pokuty i najzarliwszej modlitwy. Wyraża całkowite oddanie się Bogu i poczucie własnej słabości. W liturgii przyjmuje ją kapłan na początku liturgii Wielkiego Piątku oraz osoby otrzymujące święcenia.

PROCESJA to modlitewne przechodzenie z jednego miejsca na drugie. Jest symbolem nowego Ludu Bożego, pielgrzymującego za Chrystusem i z Chrystusem. Znakiem tego jest niesiony na czele procesji krzyż. Wyróżniamy procesje:

- eucharystyczne, w czasie których w monstrancji jest niesiony Najświętszy Sakrament. Procesja Bożego Ciała, w oktawie Bożego Ciała, po sumie odpustowej oraz rezurekcyjna.
- w czasie liturgii Mszy św.: wejścia, z ewangeliarzem do ambony, wiernych z darami, komunijna i wyjścia.
- błagalne w dni krzyżowe (3 pierwsze dni po niedzieli przed uroczystością Wniebowstąpienia Pańskiego),
- pogrzebowe z kościoła lub kaplicy na cmentarz.

Podczas modlitwy wykonywane są następujące gesty:

Znak krzyża symbolizuje krzyż, na którym umarł Chrystus. Uczynienie go jest najprostszym wyznaniem wiary w Jedyne Boga w Trójcy Przenajświętszej oraz wyrażeniem gotowości na ukrzyżowanie siebie.

Duży znak krzyża wykonujemy na rozpoczęcie Mszy św., w czasie błogosławieństwa końcowego oraz w czasie pokropienia wodą święconą.

Mały znak krzyża wykonujemy przed Ewangelią, znacząc kciukiem małe znaki krzyża na na czole, ustach i piersi.

Złożenie rąk jest modlitewnym gestem wiernych. Symbolizuje wzniesienie duszy do Boga i poddania się Jego woli, jako najwyższemu Panu. Ręce powinny być złożone na wysokości piersi i skierowane ku górze.

Bicie się w piersi jest znakiem pokory i szczerego żalu za popełnione grzechy. Gest ten zwraca uwagę na potrzebę skruszenia serca człowieka, w którym rodzą się złe pragnienia prowadzące do grzechu.

47. Sposób zachowania się w świątyni

179

Znak pokoju jest zewnętrznym wyrazem zgody z bliźnim – przekazujemy sobie pokój Chrystusowy, którego sami nie potrafimy zbudować. **Pokój zostawiam wam, pokój mój daję wam. Nie tak jak daje świat, Ja wam daję.** (J 14, 27) W zależności od diecezji może mieć formę ukłonu w kierunku najbliższych osób, bez wypowiadania jakichkolwiek słów, lub podania ręki z wypowiedzeniem słów: „Pokój Pański niech zawsze będzie z Tobą” lub „Pokój z Tobą”, na które odpowiada się: „Amen”. Przekazuje się go osobom stojącym najbliżej.

Rozłożenie rąk i wzniesienie ich nieco w górę jest najstarszą formą postawy modlitwowej. Oznacza, że adresatem modlitwy jest Pan Bóg, a modlący się człowiek ze czcią, wiarą, nadzieją i miłością zwraca się do Niego i oczekuje Jego pomocy. W czasie Mszy św. jest to postawa modlitwowa kapłana, wierni nie wykonują tego gestu.

⇒ *W jaki sposób należy zachowywać się w kościele?*

W kościele należy zachowywać się w taki sposób, aby samemu godnie oddać chwałę Bogu, uszanować to wyjątkowe miejsce oraz nie przeszkadzać innym w spotkaniu z Bogiem.

⇒ *W jaki sposób należy przyjmować postawy i wykonywać gesty liturgiczne?*

Wszystkie postawy i gesty liturgiczne należy wykonywać świadomie i ze czcią, ponieważ każdy z nich ma swoje znaczenie oraz kieruje serca i umysły wszystkich osób uczestniczących w liturgii ku Bogu.

1. Wyjaśnij znaczenie znaku krzyża wykonywanego przed Ewangelią.
2. Podaj przykłady sytuacji, w których możemy wykonać znak krzyża. Wymień postawy i gesty liturgiczne, których nie wykonują wierni podczas Mszy św., jak powinien wyglądać strój, w którym uczestniczy się w czasie Mszy Świętej lub podczas nabożeństwa.
3. Opisz, jak powinien wyglądać strój, w którym uczestniczy się w czasie Mszy Świętej lub podczas nabożeństwa.

47. Sposób zachowania się w świątyni

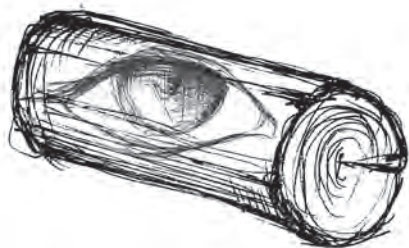
180

VI

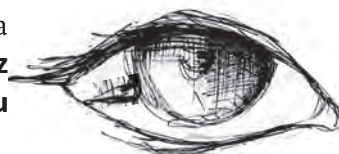
Sakramenty uzdrowienia

48. Znaczenie sakramentu pokuty

W obecnych czasach coraz rzadziej można usłyszeć w radiu lub telewizji słowo „grzech”. Ludzie mówią o nim bardzo niechętnie, a nawet wiele popełnionego zła już nie nazywają grzechem. Najczęściej też łatwo usprawiedliwiają siebie, a skrupulatnie i z upodobaniem wyliczają grzechy innych ludzi.

Pan Jezus odnosząc się do takiego postępowania zadał swoim słuchaczom pytanie: **Czemu to widzisz drzazgę w oku swego brata, a belki we własnym oku nie dostrzegasz?** (Mt 7, 3)

Grzech oznacza złe postępowanie człowieka, które łączy się z okazaniem nieposłuszeństwa Panu Bogu, dobremu Ojcu i tak rani jego miłość. Jest też przekroczeniem Bożych i kościelnych przykazań i lekceważeniem Bożej woli.

Bardzo dużo ludzi zapomina, że po grzechu pierwotnym ludzka wola jest osłabiona i skłonna do grzechu. Człowiek wie, co jest dobre, a co złe, jednak często wybiera złe, popełniając grzech.

Pewnego razu do Pana Jezusa, który nauczał w świątyni, przyprowadzono grzeszną kobietę. Uczni w Piśmie i faryzeusze chcieli ją skazać na ukamienowanie za popełnione grzechy. Tak nakazywało Prawo. Byli ciekawi, co powie na to Pan Jezus.

Lecz Jezus nachyliwszy się pisał palcem po ziemi. A kiedy w dalszym ciągu Go pytali, podniósł się i rzekł do nich: „Kto z was jest bez grzechu, niech pierwszy rzuci na nią kamień”. I powtórnie nachyliwszy się pisał na ziemi. Kiedy to usłyszeli, wszyscy jeden po drugim zaczęli odchodzić, poczynając od starszych, aż do ostatnich. Pozostał tylko Jezus i kobieta, stojąca na środku. Wówczas Jezus podniósłszy

się rzekł do niej:
„Kobieto, gdzie oni
są? Nikt cię nie po-
tępił?” A ona odrze-
kła: „Nikt, Panie!”
Rzekł do niej Jezus:
„I Ja ciebie nie po-
tępiam. – Idź, a od
tej chwili już nie
grzesz!”. (J 8, 6-11)

Nikt nie wie, co Pan Jezus pisał na piasku. Czy były to grzechy uczonych w Piśmie lub grzesznej kobiety, która według ówczesnego Prawa zasłużyła na ukamienowanie? Jedno jest pewne; słowa, które Jezus zapisał na piasku bardzo szybko zniknęły. Rozwiał je wiatr poruszający maleńkie ziarenka piasku. Gdy grzech zostaje powierzony Panu Jezusowi, po prostu znika. Jezus nie usprawiedliwia popełnionego grzechu, ani nie lekceważy zła, które pozostało po popełnionym grzechu. Pan Jezus przebacza grzesznikowi wyrządzone zło, jeżeli tylko uzna on swoją winę i poprosi o zmiłowanie. Każdy skruszony otrzymuje kolejną szansę.

Chrystus jest Barankiem Bożym, który gładzi grzechy świata oddając na krzyżu swoje życie za grzeszników. Jest sędzią popełnionych grzechów, ale przede wszystkim jest miłosiernym Zbawicielem. Pan Bóg jest Wszechmogący, ponieważ nie ma takiego grzechu, którego by nie wybaczył, a zło wyrządzone przez ludzi przemienia w dobro. Jego miłosierdzie nie zna granic. Pan Jezus nie potępia żałującego grzesznika, ale oczekuje jego nawrócenia – powrotu. Naucza o tym w przypowieści o *Miłosiernym Ojcu* (Łk 15, 11-32) przez postawę marnotrawnego syna oraz w przypowieści o faryzeuszu i celniku, w której przepełniony żalem i skrucą celnik, stojąc u progu świątyni, wołał:

**Boże, miej litość dla mnie,
grzesznika!** (Łk 18, 13)

48. Znaczenie sakramentu pokuty

Grzech jest największym nieszczęściem człowieka, ponieważ popełniając go:

- odwraca się od Boga i traci Bożą przyjaźń,
- oddala się od innych ludzi i sprawia, że wspólnota Kościoła staje się mniej święta,
- krzywdzi samego siebie.

Pan Jezus pragnie szczęścia człowieka, dlatego w dniu zmartwychwstania ustanowił sakrament pokuty.

Wieczorem owego pierwszego dnia tygodnia, tam gdzie przebywali uczniowie, gdy drzwi były zamknięte z obawy przed Żydami, przyszedł Jezus, stanął pośrodku i rzekł do nich: „Pokój wam!” A to powiedziawszy, pokazał im ręce i bok. Uradowali się zatem uczniowie ujrzawszy Pana. A Jezus znowu rzekł do nich: „Pokój wam! Jak Ojciec Mnie posłał, tak i Ja was posyłam”. Po tych słowach tchnął na nich i powiedział im: „Weźmijcie Ducha Świętego! Którym odpuscicie grzechy, są im odpuszczone, a którym zatrzymacie, są im zatrzymane”. (J 20, 19-23)

W sprawowanym przez Apostołów i kapłanów sakramencie pokuty Pan Jezus udziela przebaczenia grzesznikowi, który pragnie się nawrócić i na nowo żyć w miłości Bożej. Obdarza go ponownie łaską uświęcającą – życiem Bożym. Sakrament pokuty włącza również grzesznika na nowo do wspólnoty Kościoła.

185

Bądźcie dla siebie nawzajem dobrzy i miłosierni! Przebaczajcie sobie, tak jak i Bóg nam przebaczył w Chrystusie. (Ef 4, 32)

⇒ *Co to jest pokuta?*

Pokuta jest to sakrament, w którym kapłan w zastępstwie Pana Jezusa odpuszcza człowiekowi grzechy popełnione po chrzcie.

1. *Przypomnij sobie, jakie są rodzaje grzechów i jakie są ich skutki. Wyjaśnij, kiedy popełniamy grzech ciężki.*
2. *Napisz, w jaki sposób możemy popełnić grzech. Podaj do każdego trzy przykłady grzechów.*
3. *Wymień grzechy główne. Do czego mogą one doprowadzić?*
4. *Napisz, dlaczego grzech jest największym nieszczęściem człowieka.*

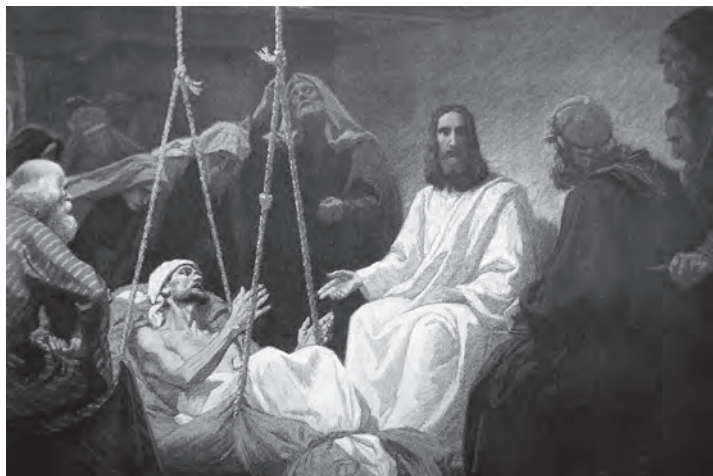

48. Znaczenie sakramentu pokuty

186

49. Rachunek sumienia

187

Podczas publicznej działalności Pan Jezus wielokrotnie spotykał się z ludźmi skruszonymi, którzy żalowali za popełnione grzechy. Zawsze otaczał ich prawdziwą miłością i udzielał im przebaczenia. Czasami faryzeusze i uczeni w Prawie zarzucali Mu, że rozmawia

z grzesznikami, a nawet spożywa posiłki w ich domach. Pan Jezus bardzo jasno i zdecydowanie odpowiedział na ich zarzuty: **Nie zdrowym potrzeba lekarza, ale tym, którzy się źle mają (...)** Nie przyszedłem powołać sprawiedliwych, ale grzeszników. (Mt 9, 12 – 13)

Pewnego razu zwrócił uwagę zebranym, że od zdrowia ciała ważniejsze jest zdrowie duszy. Jezus widząc wiarę czterech ludzi, którzy byli w stanie nawet rozebrać dach domu, aby prosić o zdrowie dla sparaliżowanego przyjaciela, zwrócił się do chorego: „**Synu, odpuszczają ci się twoje grzechy**”. A do wątpiących w sercach uczonych w Piśmie powiedział – „**Cóż jest łatwiej: powiedzieć do paralityka: Odpuszczają ci się twoje grzechy, czy też powiedzieć: Wstań, weź swoje łóżko i chodź? Otóż, żebyście wiedzieli, iż Syn Człowieczy ma na ziemi władzę odpuszczania grzechów** – rzekł do paralityka: **Mówię ci: Wstań, weź swoje łóżko i idź do domu!**”. On wstał, wziął zaraz swoje łóżko i wyszedł na oczach wszystkich. (Mk 2, 1–12)

Pan Jezus najpierw uleczył duszę chorego człowieka, ponieważ wiedział, że grzech odcina całkowicie Bożą Miłość, powodując prawdziwy paraliż duszy. Później dopiero uzdrowił jego chore ciało tak, że mógł samodzielnie wrócić do domu zabierając nawet swoje łóżko.

Najpełniej miłość Boga do grzeszników objawiła się w tym, że posłał na świat swojego Syna, aby po grzechu pierwotnym na nowo pojednał ludzi z Bogiem: **Sam nas umiłował i posłał Syna swego jako ofiarę przebłagalną za nasze grzechy.** (J 4, 10)

Prześlągania tego dokonał Chrystus oddając na krzyżu swoje życie za każdego grzesznika. Jego ofiara stała się źródłem przebaczenia udzielanego w sakramencie pokuty, który jest jednocześnie sakramentem Bożego Miłosierdzia. Pan Jezus ustanowił sakrament pokuty, aby stał się on dla każdego skruszonego grzesznika drogą powrotu do Boga. Drogą prowadzącą do wolności i życia w przyjaźni z Bogiem i innymi ludźmi.

W Katechizmie Kościoła Katolickiego wymienia się w sakramencie pokuty trzy najistotniejsze akty penitenta, czyli osoby przystępującej do sakramentu pokuty: żał za grzechy, wyznanie grzechów, zadośćuczynienie.

Z nich wynikają jeszcze dwie czynności, które należy wypełnić przystępując do sakramentu pokuty:

- przypomnienie sobie swoich grzechów (rachunek sumienia), aby móc je właściwie wyznać,
- chęć przemiany życia, która jest konsekwencją prawdziwego nawrócenia (mocne postanowienie poprawy).

Połączone razem układają się w jedną całość, którą nazywamy warunkami przyjęcia sakramentu pokuty:

1. rachunek sumienia,
2. żał za grzechy,
3. mocne postanowienie poprawy,
4. spowiedź szczera,
5. zadośćuczynienie Panu Bogu i bliźniemu.

Każdy człowiek, który szczerze i bez oszukiwania samego siebie rozmyśla nad swoim życiem, musi przyznać, że z własnej winy zdarzyło mu się świadomie i dobrowolnie wybrać zło, czyli popełnić grzech: myślą, mową, uczynkiem lub zaniebdaniem. Skutkiem tego jest osłabienie więzi z Bogiem, którą powodują popełniane grzechy lekkie, lub całkowite zerwanie jedności z Bogiem (utrata łaski uświęcającej) – którą powoduje popełniony grzech ciężki.

Samo przygotowanie do zrobienia rachunku sumienia należy rozpocząć modlitwą do Ducha Świętego, który pomo-

49. Rachunek sumienia

189

że nam właściwie rozpoznać nasze postępowanie. Pan Bóg przecież zna nas doskonale, chodzi teraz o to, abyśmy również my sami poznali siebie i swoje uczynki. Abyśmy spojrzeli w prawdzie na siebie i swoje życie tak, jak widzi nas Miłosierny Bóg. Tylko w ten sposób możemy dostrzec w sobie to, co jest dobre, i to, co jest złe. Aby móc kolejno Panu Bogu podziękować za wypełnienie naszego życia dobrem oraz przeprosić Go za popełnione grzechy i powrócić do Niego w sakramencie pokuty. Dlatego również Pan Bóg dał nam sumienie, czyli wewnętrzny głos, który pozwala odróżnić dobro od zła i jednocześnie zachęca do wyboru dobra. Prosty rachunek sumienia, który czynimy każdego dnia wieczorem pozwala zachować odpowiednią wrażliwość sumienia. Nie jest ono ani za szerokie (niczego nie nazywa grzechem), ani za wąskie (dopatruje się grzechu tam, gdzie go nie ma).

Podczas wieczornego rachunku sumienia wystarczy przemyśleć swój dzień, dziękując Bogu za dobro i przepraszając za zło, na podstawie trzech prostych pytań:

- Jak postępowałem dzisiaj wobec Pana Boga?
- Jak postępowałem dzisiaj wobec innych ludzi?
- Jak postępowałem dzisiaj wobec samego siebie?

Rozpoczynając przygotowanie przed przystąpieniem do sakramentu pokuty, należy postarać się o odpowiednie warunki – miejsce, ciszę i czas, które umożliwią skupienie się i modlitwę. Kolejno odmawiamy modlitwę do Ducha Świętego, aby zrobić dobry rachunek sumienia oraz odpowiadamy sobie na kilka pytań:

- Kiedy ostatnio spowiadaliśmy się?
- Czy w czasie tej spowiedzi nie zatailiśmy lub nie zapomnieliśmy wyznać jakiegoś grzechu ciężkiego?
- Czy wypełniliśmy zadaną pokutę?
- Czy udało nam się poprawić? Z czego poprawiliśmy się i dlaczego tak się stało?

Następnie wykonujemy rachunek sumienia, czyli przypominamy sobie wszystkie swoje grzechy od czasu ostatniej dobrze odprawionej spowiedzi. Możemy wtedy posłużyć się przygotowanym w *Drodze do nieba* tekstem zawierającym pytania do każdego z przykazań. Jeżeli sumienie przypomina nam grzech ciężki, to powinniśmy sobie przypomnieć, ile razy go popełniliśmy i jakie były jego okoliczności. W czasie rachunku sumienia musimy także zastanowić się nad

⇒ Co to jest rachunek sumienia?

1. Sparaliżowany człowiek nie miał w ogóle świadomości popełnionych grzechów. Zastanów się, jaką łaską Pan Jezus obdarzył go.

- dlaczego należy codziennie wieczorem wykonywać rachunek sumienia?
- w jaki sposób należy przygotować się do zrobienia dobrego rachunku sumienia przed spowiedzią świętą?

This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of thin, light gray horizontal and vertical lines that intersect to form small squares across the entire surface. There are no margins, text, or other markings on the paper.

50. Żal za grzechy i mocne postanowienie poprawy

191

Słowo *przepraszam* mówimy w sytuacjach, gdy źle zachowaliśmy się lub powiedzieliśmy coś nieodpowiedniego. Czasami mówimy je dlatego, ponieważ bardzo boimy się konsekwencji naszego postępowania i mamy nadzieję, że powiedzenie go zmniejszy spodziewaną karę. Czasami jednak mówimy je tylko czysto formalnie, ponieważ ktoś nam kazał je powiedzieć, np. w sytuacji, gdy na korytarzu zaczęliśmy komuś złośliwie dokuczać, a dyżurujący nauczyciel, widząc to, kazał nam przeprosić poszkodowaną osobę. Mówimy przepraszam, choć w sercu nic nie czujemy.

Spróbujmy sobie teraz wyobrazić następującą sytuację. Zrobiliśmy coś, co zasmuciło bliską nam i kochaną osobę. Zniszczyliśmy przedmiot, który był dla niej cenny – może potłukliśmy pamiątkowy kubek, albo zalaliśmy herbatą starą pocztówkę, którą wcześniej skrycie wyjęliśmy z albumu. Ogarnia nas wtedy strach, ponieważ boimy się nieuchronnie nadciągającej awantury. Spodziewamy się zdenerwowania, wybuchu złości i zasłużonej kary. Zastanawiamy się, czy lepiej przyznać się od razu do tego, co zrobiliśmy, czy raczej starać się jakoś ukryć nasz czyn.

W chwili, gdy bliska nam osoba odkryje to, co się stało, dzieje się jednak coś zupełnie niespodziewanego. Skrzywdzony człowiek nic nie mówi. Zamiast wybuchu złości, widzimy na jego twarzy prawdziwy smutek i bezszelестnie spływające z oczu łzy. W tej chwili natychmiast znika cały nasz strach, a w sercu czujemy wielki żal i skrucę. Podchodzimy do tej osoby, staramy się ją przytulić i cichutko mówimy – *przepraszam*. To, co poczuliśmy w naszym sercu, to prawdziwy żal z miłości.

Żal to odczuwany smutek i skrucza z powodu naszego złego postępowania, a jednocześnie przeproszenie kogoś, kogo zraniliśmy.

Wyróżniamy dwa rodzaje żalu za popełnione grzechy:

- żal doskonały, którego podstawą jest miłość do Boga,
- żal niedoskonały, którego podstawą jest lęk przed potępieniem i świadomość uczynionego zła.

50. Żal za grzechy i mocne postanowienie poprawy

192

Żal za grzechy jest najważniejszym warunkiem sakramentu pokuty – bez niego nie można otrzymać rozgrzeszenia. Żal z miłości do Boga daje łaskę natychmiastowego odpuszczenia popełnionych grzechów, nawet w sytuacji, jeżeli nie mamy możliwości przystąpienia do sakramentu pokuty.

Przed wyznaniem grzechów musimy w sobie wzbudzić żal, czyli starać się szczerze przeprosić Pana Boga za popełnione grzechy. Może to być żal doskonały lub niedoskonały, jednak nie powinno to być jedynie czysto formalne przeczytanie *Modlitwy żalu z Drogi do nieba*. Gdy jesteśmy przekonani, że grzech, jako obraza Boga, jest naszym największym nieszczęściem i szkodą, wówczas nasz żal wyraża się poprzez odczuwanie niechęci do popełnionych grzechów oraz szczerze pragnienie niepopelniania ich nigdy więcej. Jest to odwrócenie naszej woli od grzechu i zwrócenie jej ku Bogu. W czasie codziennej modlitwy powinniśmy pamiętać o zwróceniu się do Pana Boga z prośbą o łaskę doskonałego żalu z miłości, ponieważ bez Jego pomocy nie potrafimy odwrócić się od grzechów.

Pomocą w przeżyciu doskonałego żalu jest przypomnienie sobie dobroci i Bożego miłosierdzia, który posłał swojego Syna, aby ofiarował swoje życie za nasze grzechy. Każdy grzech, który popełnimy, bardzo Go boli. Kiedy z wiarą i miłością patrzymy na ukrzyżowanego Pana Jezusa, możemy doświadczyć takiej samej skruchy, z jaką modlił się król Dawid, kiedy zrozumiał swój ciężki grzech.

**Zmiłuj się nade mną, Boże, w swojej łaskawości,
w ogromie swego miłosierdzia wymaż moją
nieprawość!**

**Obmyj mnie zupełnie z mojej winy
i oczyść mnie z grzechu mojego!**

**Uznaję bowiem moją nieprawość,
a grzech mój jest zawsze przede mną. (...)
Odwróć oblicze swe od moich grzechów
i wymaż wszystkie moje przewinienia!**

**Stwórz, o Boże, we mnie serce czyste
i odnow w mojej piersi ducha niewyciężonego!
Nie odrzucaj mnie od swego oblicza**

50. Żal za grzechy i mocne postanowienie poprawy

i nie odbieraj mi świętego ducha swego! (...)

Ty się bowiem nie radujesz ofiarą

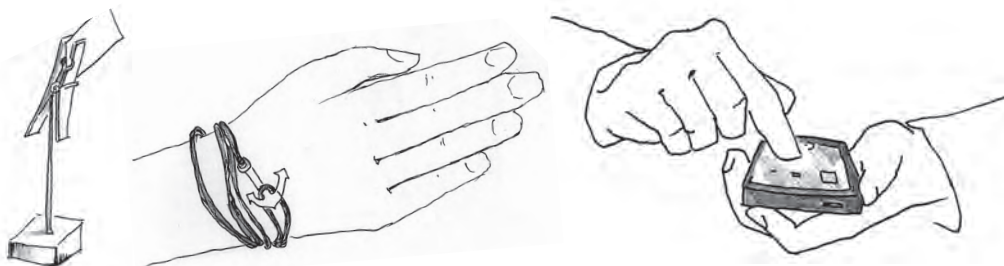
i nie chcesz całopaleń, choćbym je dawał.

Moją ofiarą, Boże, duch skruszony,

nie gardzisz, Boże, sercem pokornym i skruszonym. (Ps 51, 3-5.11-13.18-19)

193

Kolejnym warunkiem sakramentu pokuty jest mocne postanowienie poprawy. Polega ono na złożeniu Panu Bogu szczerzej obietnicy, że postaramy się więcej nie popełniać grzechów, szczególnie ciężkich. Postanawiamy również, że będziemy unikać wszelkich okazji prowadzących do grzechu, a także złych przyzwyczajeń i nałogów. Postanowienie poprawy powinno być stanowcze, ale także pokorne. Powinniśmy pamiętać o tym, że nasza wola jest słaba i skłonna

do złego. Nie możemy zatem ufać tylko sobie, ale przede wszystkim musimy oprzeć swoje postanowienie o pomoc i łaskę Bożą.

Jeżeli ktoś naprawdę chce się poprawić, to musi stanowczo wybrać grzech, o którym będzie do następnej spowiedzi każdego dnia pamiętać, aby go więcej nie popełnić. Może to być nasz najczęstszy grzech lub grzech, którym najbardziej zasmucamy Pana Boga, albo krzywdzimy innych ludzi. Mogą nam w tym pomóc różne „przypominacze”, bransoletki, rzemyki lub ikonki w smartfonie, których wyjątkowe znaczenie będziemy jedynie my znali. Jeżeli podczas wieczornego rachunku sumienia stwierdzimy, że udało nam się tego dnia choć trochę poprawić, to z radością podziękujemy za to Panu Bogu, a jeżeli nie, to z pokorą prosimy Go, aby następnego dnia wspomógł nas swoją łaską. Nigdy nie poddawajmy się i nie traćmy nadziei. Pan Bóg zawsze udzieli nam potrzebnej pomocy, abyśmy mogli być coraz bliżej Niego.

Każda droga prowadząca do celu składa się z wielu małych kroków.

⇒ *Co to jest żal za grzechy?*

Żal za grzechy to serdeczne przeproszenie Pana Boga z jednoczesnym odwróceniem naszej woli od grzechu i zwróceniem jej ku Bogu.

50. Żal za grzechy i mocne postanowienie poprawy

194

⇒ Kiedy żal jest doskonały?

Żał jest doskonały, gdy przepraszamy Boga za popełnione grzechy z miłości do Niego.

⇒ Kiedy nasz żal jest niedoskonały?

Żal jest niedoskonały, gdy przepraszamy Boga, ponieważ obawiamy się kary Bożej.

⇒ Co to jest mocne postanowienie poprawy?

Mocne postanowienie poprawy jest to szczerą wolą unikania grzechów, zwłaszcza ciężkich, i okazji do grzechów.

1. Zastanów się i napisz, kiedy powinniśmy przeprosić Pana Boga za popełnione grzechy.
2. Podaj przykłady przedmiotów, które pomogą tobie każdego dnia pamiętać o uczynionym postanowieniu poprawy.
3. Najbardziej odsuwa nas od Pana Boga brak czasu dla Niego. Zastanów się i napisz, jakie grzechy popełniamy nie mając dla Boga czasu, które z nich są najcięższe?

51. Szczera spowiedź

195

Spowiedź jest wyznaniem grzechów przed kapłanem. Dla wielu osób to najtrudniejszy warunek sakramentu pokuty. Trzeba w nim otwarcie i szczerze wyznać popełnione grzechy. Czasami lęk i wstyd powodują, że odczuwamy niepokój przed podejściem do konfesjonálu. Należy wtedy przypomnieć sobie, że w każdej spowiedzi świętej spotykamy się z kochającym nas Chrystusem, który niezwykle cieszy się z naszego nawrócenia. Pan Jezus ustanowił sakrament pokuty w dniu zmartwychwstania (J 20,19-23), potwierdzając swoje zwycięstwo nad śmiercią i grzechem. Dał go nam, ponieważ dobrze wiedział, że ludzie będą potrzebowali przebaczenia grzechów. Jednak dokładnie nie wyjaśnił, jak ten sakrament ma być sprawowany. Gwarancją Bożej obecności w tym sakramencie jest udzielony Kościołowi Duch Święty oraz władza *odpuszczania* albo *zatrzymania grzechów*.

Na początku Kościoła sakramentem, który jednał ludzi z Bogiem, był chrzest. Przyjmowali go ludzie dorośli, którzy nawracali się i pragnęli z całego serca postępować zgodnie z nauką Chrystusa. Na początku uważano, że życie po chrzcie może być wolne od grzechu. Stało się jednak inaczej, ludzie po przyjęciu chrztu nadal ulegali pokusom i popełniali grzechy. W pierwszych wiekach wprowadzono jednorazową pokutę po chrzcie za najcięższe grzechy. Wielu chrześcijan nie było gotowych na męczeństwo i ze strachu wypierali się wiary w Chrystusa, później jednak bardzo żałowali swego odstępstwa. Grzesznik musiał wtedy wyrazić przed wspólnotą swój żal oraz postanowić poprawę. Następnie odbywał publiczną pokutę. Dopiero po jej zakończeniu otrzymywał rozgrzeszenie. Od VI w. mnisi wprowadzili i rozpowszechnili spowiedź uszną przed kapłanem połączoną z osobistą pokutą. Od tej pory wierni mogli przystępować do sakramentu pokuty po popełnieniu grzechu ciężkiego. Nadal jednak trzeba było przed otrzymaniem rozgrzeszenia odprawić zadaną pokutę. W X w. ustalono, że penitent otrzymuje rozgrzeszenie zaraz po wyznaniu grzechów, a dopiero później odbywa zadaną pokutę. Na Soborze Laterańskim IV (1215 r.) nakazano wiernym przynajmniej raz w roku

przystępować do sakramentu pokuty. W 1304 r. papież Benedykt XI zatwierdził tzw. spowiedź generalną, która mogła obejmować całe życie penitenta lub jego fragment.

Sobór Watykański II wskazał, że każda spowiedź jest pojednaniem z Bogiem i Kościołem. Zatwierdził również trzy formy sprawowania sakramentu pokuty:

- spowiedź indywidualna,
- pojednanie większej liczby osób podczas nabożeństwa pokutnego z indywidualną spowiedzią
- tzw. absolucję generalną, czyli udzielenie w sytuacji zagrożenia życia rozgrzeszenia dużej liczbie osób.

Szczera spowiedź jest to wyznanie z żalem przed kapłanem popełnionych grzechów, z prośbą, aby nam je odpuścił w Imię Boga.

Należy wyznać wszystkie grzechy śmiertelne, popełnione po ostatniej dobrej spowiedzi, podając ich liczbę oraz okoliczności. Można również spowiadać się z grzechów powszednich, zwłaszcza z tych, które często popełniamy.

Jeżeli ktoś w czasie spowiedzi dobrowolnie zatai grzech śmiertelny, nie otrzyma odpuszczenia grzechów i popełnia ciężki grzech świętokradztwa. Powinien jak najszybciej odprawić szczerą spowiedź z wyznaniem zatajonego grzechu. Należy zawsze spowiadać się szczerze, to znaczy, wyznawać

grzechy tak, jak nam je wyrzuca sumienie, i nie powiększać ani umniejszać swojej winy. Nie trzeba wstydzić się szczerzej spowiedzi, ponieważ Pan Bóg zna nas doskonale, a kapłan jest zobowiązany dochować ścisłej tajemnicy wyznawanych grzechów.

Przed przystąpieniem do konfesjonatu zawsze należy się wcześniej odpowiednio przygotować, a czekając w kolejce, nie powinno się rozmawiać z innymi osobami. W konfesjonale najpierw należy krótko przedstawić się mówiąc, kim się jest, czym się zajmuje i w jakim wieku się jest. Później należy szczerze wyznać swoje grzechy i wysłuchać nauki kapłana. Zawsze można prosić kapłana o wyjaśnienie powiedzianych słów lub zadać mu pytanie. W konfesjonale mówimy szeptem, a jeżeli ktoś spowiada się zbyt głośno, to

51. Szczera spowiedź

197

stojący w kolejce powinni odsunąć się. Jeżeli ktoś lekceważąco przystępuje do spowiedzi świętej, musi wyznać ponownie wszystkie grzechy śmiertelne od ostatniej dobrze odprawionej spowiedzi.

Do spowiedzi generalnej możemy przystąpić w ważniejszych okolicznościach życia np. w czasie misji, przed chrztem dziecka, z okazji rocznicy ślubu, w czasie niebezpiecznej choroby.

Kończąc spowiedź kapłan wyciągnie prawą rękę w kierunku osoby spowiadającej się i wypowie słowa rozgrzeszenia: **Bóg, Ojciec miłosierdzia, który pojednał świat ze sobą przez śmierć i zmartwychwstanie swojego Syna i zesłał Ducha Świętego na odpuszczenie grzechów, niech ci udzieli przebaczenia i pokoju przez posługę Kościoła. I JA ODPUSZCZAM TOBIE GRZECZY W IMIĘ OJCA I SYNA, I DUCHA ŚWIĘTEGO.**

Skutki duchowe sakramentu pokuty są następujące:

- pojednanie z Bogiem, przez które penitent odzyskuje łaskę,
- pojednanie z Kościołem,
- darowanie kary wiecznej spowodowanej przez grzechy śmiertelne,
- darowanie, przynajmniej częściowe, kar doczesnych, będących skutkiem grzechu,
- pokój i pogoda sumienia oraz pociecha duchowa;
- wzrost sił duchowych do walki, jaką musi prowadzić chrześcijanin. (KKK 1496)

Spowiednik spełnia dla naszej duszy rolę lekarza, dzięki któremu otrzymuje ona łaskę powrotu do zdrowia, czyli na nowo jest obdarzona łaską uświęcającą. Ludzie starając się o zdrowie ciała, gotowi są pokonać setki kilometrów, aby dostać się na wizytę do dobrego lekarza. Starajmy się tyle samo wysiłku wkładać w troskę o zdrowie naszej duszy.

⇒ *Co to jest spowiedź?*

Spowiedź jest to wyznanie z żalem wszystkich grzechów przed kapłanem dla otrzymania rozgrzeszenia.

1. Zastanów się, w jaki sposób ostatnio spowiadałeś się, ile czasu poświęciłeś na przygotowanie się, czy pamiętałeś o wszystkich warunkach?
2. Pomódl się za kapłana, który udzielił ci rozgrzeszenia.

51. Szczera spowiedź

198

52. Zadośćuczynienie Panu Bogu i bliźniemu

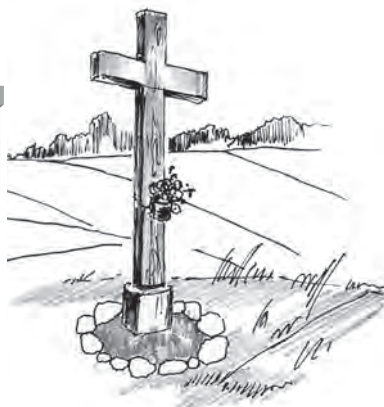

Pod Jerychem doszło do niezwykłego spotkania Pana Jezusa z Zacheuszem.

A [był tam] pewien człowiek, imieniem Zacheusz, zwierzchnik celników i bardzo bogaty. Chciał on koniecznie zobaczyć Jezusa, kto to jest, ale nie mógł z powodu tłumu, gdyż był niskiego wzrostu. Pobiegł więc naprzód i wspiął się na sykomorę, aby móc Go ujrzeć, tamtędy bowiem miał przechodzić. Gdy Jezus przyszedł na to miejsce, spojrzał w górę i rzekł do niego: „Zacheuszu, zjedź prędko, albowiem dziś muszę się zatrzymać w twoim domu”. Zeszedł więc z pośpiechem i przyjął Go rozra-

dowany. A wszyscy, widząc to, szemrali: „Do grzesznika poszedł w gościnę”. Lecz Zacheusz stanął i rzekł do Pana: „Panie, oto połowę mego majątku daję ubogim, a jeśli kogo w czym skrzywdziłem, zwracam poczwórnienie”. Na to Jezus rzekł do niego: „Dziś zbawienie stało się udziałem tego domu, gdyż i on jest synem Abrahama. Albowiem Syn Człowieczy przyszedł szukać i zbawić to, co zginęło”. (Łk 19, 2-10)

Zarówno Jezus, jak i Zacheusz złamali w tym spotkaniu obowiązujące wśród Izraelitów normy zachowania w społeczeństwie. Bogatemu człowiekowi, który władał wieloma celnikami, nie przystało wdrapywać się na drzewo, jak małemu chłopcu. Wybrał sykomorę, ponieważ jest ona bardzo gęsto ulistniona. Miał nadzieję, że go nikt nie wypatrzy, bo wyglądał śmiesznie. Było mu to jednak w ostatecznym rozrachunku obojętne, ponieważ koniecznie chciał zobaczyć Jezusa. Nie liczyło się dla niego to, co powiedzą ludzie, ale silne pragnienie własnego serca. Pan Jezus dostrzegł Zacheusza i zaraz zawołał go. Również On złamał w tym spotkaniu obowiązującą normę. Izraelici byli bardzo gościnni, jednak to zawsze gospodarz zapraszał gości, a nie oni wpraszali się do jego domu. Chrystus postąpił inaczej. Bez większego zastanowienia wprosił się do domu Zacheusza. Wywołał tym wielkie zdziwienie, a wręcz zgorszenie towarzyszącego mu tłumu. Uważano, że Zacheusz, jako przełożony celników oraz współpracownik Rzymian, jest grzesznikiem i nie należy się z nim spotykać. Tym razem to, co uważają ludzie, nie miało dla Jezusa żadnego znaczenia. Owo-

cem tego niecodziennego spotkania Zacheusza i Pana Jezusa stało się zbawienie – uwolnienie od grzechu. Zacheusz przepełniony radością rozdał ponad połowę swego wielkiego majątku. Pragnął szczerze i hojnie wynagrodzić zło, które wyrządził ludziom. Po przyjęciu Jezusa pod swój dach to, co ziemskie, przestało mieć dla niego znaczenie. Majątek i zdanie ludzi nie miały już żadnego znaczenia. W Zacheuszu dokonała się prawdziwa przemiana serca. Pan Jezus poprzez to spotkanie pragnie nauczyć nas, że człowiek potrzebuje Bożej pomocy, aby wyzwolić się od pokus tego świata, oraz że tylko zdecydowana i natychmiastowa odpowiedź na Boże wezwanie daje pewność uwolnienia się od tego, co jest grzechem w naszym życiu.

Zacheusz prawdziwie starał się wynagrodzić popełnione zło: ugościł Pana Jezusa, oddał połowę majątku ubogim, a jeżeli kogoś skrzywdził, to oddał mu czterokrotnie więcej. Starał się wszystkim zadośćuczynić.

Ostatnim aktem penitenta przystępującego do sakramentu pokuty jest zadośćuczynienie. Jest to z naszej strony jedynie próba wynagrodzenia Bogu i ludziom popełnionego zła. Musimy zachować świadomość, że tak naprawdę nigdy nie będziemy w stanie wynagrodzić Panu Bogu nieskończonego miłosierdzia, którym właśnie nas obdarzył. Natomiast wobec ludzi należy się konkretne wynagrodzenie tak materialne, jak i moralne.

Zadośćuczynienie Panu Bogu

Popełnione przez nas grzechy zasmucają i obrażają Boga, dlatego należy zadośćuczynić Panu Bogu za zniewagę wyrządzoną Mu przez nasze grzechy. Po zakończonej spowiedzi wracamy do ławki, aby w ciszy podziękować Bogu za otrzymane dobro. Odmawiany z *Drogi do nieba* modlitwę po otrzymanym rozgrzeszeniu oraz odmawiamy zadaną przez kapłana pokutę lub wykonujemy ją, jeżeli jest to jakieś zadanie do wypełnienia. Czasami ludzie odchodząc od konfesjonału mają od-

52. Zadośćuczynienie Panu Bogu i bliźniemu

201

czucie, że pokuta, którą otrzymali jest niewspółmiernie mała w porównaniu do popełnionych przez nich grzechów. Jeżeli tak się dzieje, to nic nie stoi na przeszkodzie, aby samemu zdecydować, że oprócz zadanej pokuty przez kapłana, można również wypełnić dodatkowo pokutę zadaną sobie samemu. Jeżeli ktoś chce, może zdecydować np., że zaopiekuje się starym krzyżem, który od lat stoi opuszczony wśród pól, albo pomoże w posprzątaniu kościoła. Należy również cierpliwie znosić przykrości i cierpienia, które są konsekwencją popełnionych przez nas grzechów.

Zadośćuczynienie bliźniemu

Jeżeli nasze grzechy przyniosły szkodę bliźniemu, należy starać się zadośćuczynić także jemu. Powinniśmy w miarę możliwości naprawić wyrządzoną krzywdę i szkodę. Jeżeli coś ukradliśmy, należy to oddać; jeżeli coś zepsuliśmy, należy to naprawić lub odkupić; jeżeli kogoś obrażaliśmy, powinniśmy go przeprosić; jeżeli kogoś obmawialiśmy lub oczerniliśmy, powinniśmy starać się przywrócić mu dobre imię. Czasami jest bardzo trudno naprawić wyrządzoną krzywdę. Nie wiemy, co zrobić, żeby odpowiednio wynagrodzić nasze złe postępowanie. Powinniśmy wtedy śmiało zapytać osoby przez nas poszkodowanej, co możemy dla niej zrobić. Może wtedy sama powie, co sprawi jej radość i przyczyni się do prawdziwego pojednania, aby znów mogła zapanować zgoda i jedność. Zadośćuczynieniem może być wtedy kupienie jakiejś rzeczy lub wspólnie spędzony czas na rozmowie, zaproszenie na lody lub wręczenie biletu do kina.

PRZEPROSZENIE + PRZEBACZENIE = POJEDNANIE

⇒ *Co to jest zadośćuczynienie Panu Bogu?*

Zadośćuczynienie Panu Bogu to odprawienie pokuty wyznaczonej przez kapłana na spowiedzi, poprzez którą staramy się wynagrodzić Bogu popełnione przez nas grzechy.

⇒ *Co to jest zadośćuczynienie bliźniemu?*

Zadośćuczynienie bliźniemu jest to naprawienie wyrządzonej mu krzywdy i szkody.

52. Zadośćuczynienie Panu Bogu i bliźniemu

202

1. Odszukaj w Drodze do nieba i zapisz nr „Modlitwy po otrzymanym rozgrzeszeniu”. Pamiętaj, aby zawsze ją odmawiać po spowiedzi.
2. Skrzywdziłeś przyjaciela i utraciłeś jego przyjaźń. Zastanów się, co możesz w takiej sytuacji zrobić. Napisz modlitwę, w której poprosisz Pana Jezusa o łaskę przywrócenia zgody.

This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of thin, light gray horizontal and vertical lines that intersect to form small squares across the entire surface. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Wędrowiec, który wyrusza na daleki górski szlak, zawsze pragnie dotrzeć przed zmrokiem do bezpiecznego schroniska. Jeżeli pomyli się i pójdzie w złym kierunku, to w pewnym momencie zorientuje się, że pobłądził i nie może już iść dalej. Musi natychmiast zatrzymać się i zawrócić, aby odnaleźć zagubiony szlak. Jednak nie znajdzie się na nim natychmiast. Musi przejść z powrotem całą źle obraną drogę i o własnych siłach dotrzeć do zagubionego szlaku.

Pan Jezus przyszedł na świat, aby umożliwić wszystkim zbłąkanym wędrowcom bezpieczne dotarcie do domu Ojca – naszego wiecznego schroniska. To On, umierając na krzyżu, ofiarował swoje życie, aby każdy grzesznik mógł dostąpić łaski zbawienia.

On bowiem jest ofiarą przebłagalną za nasze grzechy, i nie tylko nasze, lecz również za grzechy całego świata. (1J 2, 2)

W sakramencie pokuty człowiek, który szczerze żałuje za popełnione grzechy, otrzyma ich odpuszczenie, nawet jeżeli są to, w rozumieniu ludzkim, grzechy najcięższe z możliwych. Dzięki Bożemu Miłosierdziu, które nie zna granic, grzesznik może dostąpić łaski zbawienia. Uzyskane rozgrzeszenie nie uwalnia jednak od czasowych konsekwencji (kar) doczesnych, które spotykają człowieka za życia na ziemi lub jego duszę w czyśćcu po śmierci. Otrzymane w sakramencie pokuty rozgrzeszenie, które uwalnia od grzechu, nie zamyka do końca problemu winy tak, jak zorientowanie się w czasie wędrówki, że poszło się złą drogą i dawno zgubiło się szlak. Trzeba jeszcze ponieść konsekwencje popełnionych grzechów tak, jak wędrowiec musi przejść z powrotem całą źle obraną drogę.

Z sakramentem pokuty nieodłącznie związane są odpusty, które są szczególnym darem Bożego Miłosierdzia. Otrzymanie odpustu zupełnego można porównać do sytuacji, w której Bóg, jako Miłosierny Ojciec, pokonuje również wszelkie konsekwencje popełnionych grzechów. Jest jak ratownicy Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego (GOPR), którzy przeniosą na noszach zbłąkanego wędrowca. Oni jednak też muszą przejść całą powrotną drogę

prowadzącą na szlak. Pan Bóg czyni to natychmiast w chwili udzielenia odpustu. Dzięki Jego miłosierdziu człowiek od razu może podążać dalej dobrą drogą prowadzącą do zbawienia.

Odpust jest dalszym działaniem miłosiernego Boga, który w sakramencie pokuty już odpuścił żałującemu grzesznikowi popełnione zło. Bóg pragnie także, pod pewnymi warunkami darować wszelkie konsekwencje popełnionych grzechów.

Odpust to darowanie przez Boga konsekwencji (doczesnej kary) za popełnione grzechy odpuszczone już co do winy.

Rozróżniamy odpusty częściowe, których skutkiem jest częściowe darowanie konsekwencji (kar), i zupełne, które darują grzesznikowi wszystkie konsekwencje popełnionych grzechów (całą zasłużoną karę).

Odpusty można uzyskać dla siebie i dla zmarłych, ale nie dla innych ludzi żyjących. Każdy po swym nawróceniu musi postarać się sam o otrzymanie odpustu dla siebie.

Aby uzyskać odpust zupełny, należy wypełnić odpowiednie warunki.

Warunki uzyskania odpustu zupełnego:

- wewnętrzne przygotowanie duszy polegające na odrzuceniu jakiegokolwiek przywiązania do grzechu, nawet powszedniego,
- znajdowanie się w stanie łaski uświęcającej (brak nieodpuszczonego grzechu ciężkiego) lub przystąpienie do sakramentu pokuty (po jednej spowiedzi można uzyskać więcej odpustów zupełnych),
- przystąpienie do Komunii św. (po jednej Komunii można uzyskać jeden odpust zupełny),
- odmówienie stosownej modlitwy (najczęściej *Składu apostolskiego* i *Modlitwy Pańskiej*) oraz modlitwy w intencjach bliskich sercu Ojca Świętego (np. *Pozdrowienie anielskie* lub *Pod Twoją obronę*),
- wykonanie czynności związanej z danym odpustem.

Czynności umożliwiające uzyskanie odpustu zupełnego każdego dnia:

- trwająca pół godziny adoracja Najświętszego Sakramentu.

- odprawienie Drogi Krzyżowej w miejscu, gdzie są stacje Drogi Krzyżowej połączone z rozważaniem Męki Pańskiej i jeżeli jest to możliwe z przechodzeniem od stacji do stacji,
- odmówienie we wspólnocie jednej części Modlitwy różańcowej połączonej z rozważaniem poszczególnych tajemnic,

Inne wybrane czynności umożliwiające uzyskanie odpustu zupełnego:

- odmówienie po przyjęciu Komunii św. modlitwy *Oto ja, o dobry i najśłodzy Jezu* przed krzyżem albo przed obrazem Pana Jezusa Ukrzyżowanego we wszystkie piątki Wielkiego Postu,
- uroczyste odmówienie *Przed tak wielkim Sakramentem* na zakończenie Mszy Świętej w Wielki Czwartek;
- adoracja i ucałowanie Krzyża podczas ceremonii liturgicznej w Wielki Piątek;
- odnowienie przyrzeczeń chrztu w Wigilię Paschalną oraz rocznicę własnego chrztu,
- publiczne odmówienie hymnu *Przybądź Duchu Stworzycielu* w uroczystość Zesłania Ducha Świętego,
- udział w uroczystej procesji eucharystycznej w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Pańskiej,
- udział w trwających trzy dni rekolekcjach,
- pierwsze przyjęcie Komunii św. lub uczestniczenie w I Komunii św. innych osób.

Odpust zupełny można również uzyskać w godzinie śmierci, jeżeli umierający jest do tego odpowiednio przygotowany (jest w stanie łaski uświęcającej, bez żadnego przywiązania do grzechu i w życiu modlił się).

W dniach 1–8 listopada za nawiedzenie cmentarza i modlitwę za zmarłych można również ofiarować odpust za dusze cierpiące w czyśćcu (nie muszą to być osoby nam znane).

Odpust częstkowy, przy zachowaniu podanych warunków, można uzyskać w ciągu dnia wielokrotnie. Jest on związany z pobożnym uczynieniem znaku Krzyża świętego oraz odmówieniem niektórych modlitw (np. *Anioł Pański*,

Dlatego warto przychodzić do kościoła z *Drogą do nieba* i znaleźć czas na odmówienie różnych modlitw, które umożliwiają uzyskanie odpustu.

Odpust to darowanie przez Boga konsekwencji (doczesnej kary) za popełnione grzechy odpuszczone już co do winy.

1. Zastanów się i napisz, co sprawia otrzymany odpust zupełny.
2. Wymień warunki, które trzeba wypełnić, aby otrzymać odpust zupełny.

This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of thin, light gray horizontal and vertical lines that intersect to form small squares across the entire surface. There are no margins, text, or other markings on the paper.